

DE LEERKRACHT OP HET SCHOOLPLEIN

Heeft de rol van de leerkracht op het schoolplein invloed op een positieve sfeer?

Melissa Warnars

Eindrapportage over het praktijkonderzoek in het kader van de leerroute

Master SEN Gedragsspecialist

Module GS10 Leer- en onderzoekslijn: Meesterstuk en Afstuderen

Lesplaats: Amsterdam

Studentnummer: 2165963

Begeleid door: Mevr. Drs. A.E.L. Emans

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg

Juni 2012

Inhoudsopgave

• <u>Samenvatting</u>	<u>blz. 5</u>
• <u>Voorwoord</u>	<u>blz. 6</u>
<u>1 Hoofdstuk 1: Algemeen idee</u>	<u>blz. 7</u>
1.1 <u>De werksituatie waarin het onderzoek zal plaatsvinden</u>	<u>blz. 7</u>
1.2 <u>Context van het onderzoek binnen mijn school</u>	<u>blz. 8</u>
1.3 <u>Motivatie voor mijn onderzoek</u>	<u>blz. 8</u>
1.4 <u>Toekomstvisie</u>	<u>blz. 10</u>
1.5 <u>Mijn ontwikkelingsdoelen</u>	<u>blz. 11</u>
1.6 <u>Onderzoeksvraag met deelvragen</u>	<u>blz. 12</u>
<u>2 Hoofdstuk 2: Verkenning van de theorie en van de praktijk</u>	<u>blz. 13</u>
2.1 <u>Hoe worden conflicten opgelost door kinderen en leerkrachten?</u>	<u>blz. 13</u>
2.2 <u>Welke rol van de leerkracht zorgt voor een positieve sfeer op het plein?</u>	<u>blz. 14</u>
2.3 <u>Wat is mijn rol als gedragsspecialist binnen het proces van dit onderzoek?</u>	<u>blz. 16</u>
2.4 <u>Hoe past dit onderzoek bij inclusief onderwijs?</u>	<u>Blz. 17</u>
2.5 <u>Conclusie</u>	<u>blz. 18</u>
<u>3 Hoofdstuk 3: Plan van aanpak</u>	<u>blz. 19</u>
3.1 <u>Analyse</u>	<u>blz. 19</u>
3.2 <u>Ethiek</u>	<u>blz. 19</u>
3.3 <u>De onderzoeksgroep</u>	<u>blz. 19</u>
3.4 <u>Doelen</u>	<u>blz. 20</u>
3.5 <u>De onderzoeksmethodes</u>	<u>blz. 21</u>
3.5.1 <u>Leerling- en leerkrachtenquête</u>	<u>blz. 21</u>
3.5.2 <u>Observatie</u>	<u>blz. 21</u>
3.5.3 <u>Diepte-interviews</u>	<u>blz. 22</u>
3.5.4 <u>Terugkoppeling naar het bovenbouwteam</u>	<u>blz. 22</u>
3.6 <u>Tijdspad</u>	<u>blz. 23</u>
<u>4 Hoofdstuk 4: Uitvoering en resultaten</u>	<u>blz. 24</u>
4.1 <u>Beginmeting</u>	<u>blz. 24</u>
4.1.1 <u>Leerling- en leerkrachtenquête</u>	<u>blz. 24</u>

4.1.2	<u>Studiemiddag</u>	blz. 26
4.1.3	<u>Observaties</u>	blz. 26
4.1.4	<u>Conclusie</u>	blz. 26
4.2	<u>Actieplan</u>	blz. 27
4.2.1	<u>Vergadering</u>	blz. 27
4.2.2	<u>Diepte-interviews</u>	blz. 28
4.2.3	<u>Conclusie</u>	blz. 28
4.3	<u>Eindmeting</u>	blz. 28
4.3.1	<u>Leerling- en leerkrachtenquête</u>	blz. 29
4.3.2	<u>Observaties</u>	blz. 30
4.3.3	<u>Conclusie</u>	blz. 30
5	<u>Hoofdstuk 5: Conclusies, aanbevelingen en discussie</u>	blz. 31
5.1	<u>Conclusies uit het praktijkonderzoek</u>	blz. 31
5.1.1	<u>Conflicthantering</u>	blz. 31
5.1.2	<u>Actief toezicht houden</u>	blz. 32
5.1.3	<u>Complimenteren van kinderen</u>	blz. 32
5.1.4	<u>Mijn onderzoeksvraag</u>	blz. 33
5.2	<u>Mijn aanbevelingen</u>	blz. 34
5.3	<u>Verdere discussie</u>	blz. 35
6	<u>Hoofdstuk 6: Reflectie</u>	blz. 37
6.1	<u>Mijn ontwikkelingsdoelen</u>	blz. 37
6.2	<u>Positieve bekrachtiging</u>	blz. 38
6.3	<u>Mijn onzekerheden</u>	blz. 39
6.4	<u>Trots</u>	blz. 39
6.5	<u>Een meerwaarde voor de school</u>	blz. 39
7	<u>Literatuurlijst</u>	blz. 40
8	<u>Bijlagen</u>	blz. 42
-	<u>Bijlage 1: Vragenlijst bovenbouwleerkrachten</u>	blz. 42
-	<u>Bijlage 2: Toezicht houden volgens Golly & Sprague (2011)</u>	blz. 43
-	<u>Bijlage 3: Onderzoek juni 2011 op mijn basisschool</u>	blz. 44
-	<u>Bijlage 4: Brede Aanpak Gedrag (BAG) piramide</u>	blz. 45
-	<u>Bijlage 5: Vijf stijlen van omgaan met conflicten</u>	blz. 46

- <u>Bijlage 6: Stappenplan Mediatie</u>	blz. 47
- <u>Bijlage 7: Leerling-enquête beginmeting</u>	blz. 48
- <u>Bijlage 8: Leerkrachtenenquête beginmeting</u>	blz. 50
- <u>Bijlage 9: Observatie op het plein</u>	blz. 52
- <u>Bijlage 10: Interview met de leerkracht</u>	blz. 53
- <u>Bijlage 11: Tijdsplan</u>	blz. 54
- <u>Bijlage 12: Ruwe score beginmeting</u>	blz. 55
- <u>Bijlage 13: De belangrijkste taken op het plein</u>	blz. 60
- <u>Bijlage 14: Verslag studiemiddag De Vreedzame School</u>	blz. 61
- <u>Bijlage 15: Observatieverslag beginmeting</u>	blz. 62
- <u>Bijlage 16: Aanpak bovenbouwvergadering</u>	blz. 66
- <u>Bijlage 17: Mail en verslag vergadering 27 maart</u>	blz. 68
- <u>Bijlage 18: Zichtbare afspraken op mijn basisschool</u>	blz. 73
- <u>Bijlage 19: 'Het praat uit' blad</u>	blz. 74
- <u>Bijlage 20: Verslagen diepte-interviews</u>	blz. 75
- <u>Bijlage 21: Observatieverslag eindmeting</u>	blz. 78
- <u>Bijlage 22: Leerling-enquête eindmeting</u>	blz. 82
- <u>Bijlage 23: Leerkrachtenenquête eindmeting</u>	blz. 84
- <u>Bijlage 24: Ruwe score eindmeting</u>	blz. 86

Samenvatting

Vorig jaar ben ik gestart met de Master SEN opleiding tot gedragsspecialist van Fontys OSO in Amsterdam. De oplossingsgerichte werkwijze die de opleiding biedt heeft mij op een andere manier naar het onderwijs doen kijken. Om deze opleiding succesvol af te ronden, ben ik vanaf januari 2012 gestart met een onderzoek over de rol van de leerkracht op het plein.

Ik onderzocht hoe ik als gedragsspecialist, samen met het bovenbouwteam van mijn basisschool, de rol van de leerkracht op het gebied van het effectief toezicht houden op het schoolplein zodanig kon veranderen, dat kinderen zelfstandig(er) conflictsituaties op gingen lossen en de sfeer op het plein zou verbeteren. Daarnaast heb ik onderzoek gedaan naar de handelwijze van leerkrachten bij het zien ontstaan van conflicten. Hier is binnen het bovenbouwteam verschil in te zien. 77% van de leerkrachten kiest ervoor om het conflict af te wachten en kinderen te stimuleren zelf het conflict op te lossen. 23% van de leerkrachten kiest er voor om direct in te grijpen. Dit doen zij om verdere escalatie te voorkomen en vanuit het probleem direct te zoeken naar oplossingen.

Uit het onderzoek is gebleken dat wanneer leerkrachten kinderen positief bekrachtigen en een actieve deelname hebben op het plein, de sfeer op het plein verbetert. Dit sluit ook aan bij de theorie. De theorie geeft aan dat een actieve deelname van leerkrachten belangrijk is voor een positieve sfeer op het schoolplein (Golly & Sprague, 2011). Tevens is het belangrijk om kinderen positief te bekrachtigen, waardoor negatief gedrag vermindert (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011).

Bovenbouwcollega's hebben aangegeven dat dit onderzoek gezorgd heeft voor bewustwording over hun rol als leerkracht op het plein. Hierdoor hebben ze de kinderen meer verantwoordelijkheid gegeven om zelfstandig conflicten op te lossen en de leerkracht is hierin ondersteunend geworden.

Voorwoord

De Master SEN opleiding tot gedragsspecialist is voor mij nu ten einde. Twee jaar geleden heb ik er voor gekozen deze opleiding te starten. Ik koos voor deze opleiding, omdat ik het gevoel had kennis te missen om de juiste beslissingen te kunnen nemen bij het begeleiden van kinderen met speciale onderwijsbehoeften op het gebied van gedrag. De begeleiding die ik de kinderen bood deed ik vanuit mijn gevoel, maar ik kon het niet onderbouwen met literatuur. Dit gaf mij een onprofessioneel gevoel en heeft mij er toe gezet te starten met de Master SEN opleiding tot gedragsspecialist. Terugkijkend op dat gevoel, heeft deze opleiding mij meer geboden dan enkel kennis. Mijn kijk op onderwijs is veranderd en heeft mij als leerkracht een verrijking aan meer inzicht geboden. Ik wil dan ook graag mijn dank uitspreken naar de directie van mijn basisschool, die mij de mogelijkheid heeft geboden deze opleiding te volgen. Tevens heeft de directie mij te allen tijden gesteund en gestimuleerd om de opleiding met goed resultaat af te ronden.

Mijn dankbaarheid gaat ook uit naar mijn Critical Friends: Lotte van Meurs, Eva Verhaart en Anne-Marie Wildervank voor de begeleiding van mijn onderzoek. Zij hebben mij geholpen in dit proces en daar ben ik ze zeer dankbaar voor. De ondersteuning van Anita Emans binnen onze Critical Friends groep, heeft mij er toe gezet kritisch naar mijn stuk te kijken. Dit heeft er voor gezorgd dat ik tevreden kan zijn met het eindresultaat.

Tevens wil ik mijn familieleden, vrienden en collega's bedanken. Zij hebben gedurende de opleiding veel interesse getoond in mijn leerproces, waardoor mijn enthousiasme werd versterkt. Dit heeft er voor gezorgd dat ik plezier heb kunnen houden in de opleiding. Tot slot wil ik mijn moeder persoonlijk bedanken voor de vele keren dat ze voor mij gekookt heeft. Hierdoor kreeg ik meer rustpunten in mijn dagelijks leven.

Hoorn, juni 2012

Melissa Warnars

Hoofdstuk 1: Algemeen idee

Dit hoofdstuk zal ik starten met een algemeen beeld van mijn basisschool. Binnen een eerdere vragenlijst is naar voren gekomen dat de bovenbouwcollega's van mijn school een ontwikkeling zouden willen zien in het leerkrachtgedrag op het plein. Dit hoofdstuk zal de huidige situatie verklaren en de keuze van dit onderwerp motiveren. Tevens heb ik binnen dit hoofdstuk mijn toekomstvisie en mijn persoonlijke ontwikkelingsdoelen verwoord. Aan de hand van deze gegevens zal ik een onderzoeksvraag met deelvragen opstellen, zodat het onderzoek kan starten.

1.1 De werksituatie waarin het onderzoek zal plaatsvinden

Sinds augustus 2008 ben ik werkzaam op deze basisschool. Deze school is een grote dorpsschool met 365 leerlingen. Het team bestaat uit ongeveer 30 collega's. De school is onderverdeeld in een onderbouw (groep 1 t/m 4) en een bovenbouw (groep 5 t/m 8). Zelf ben ik drie jaar leerkracht geweest van groep 7/8 en dit jaar geef ik les aan groep 8.

Vorig jaar ben ik begonnen met de Master SEN opleiding tot gedragsspecialist. Tijdens de opleiding is veel aandacht besteed aan de oplossingsgerichte gespreksvoering. Afgelopen jaar ben ik aangesteld tot de LB-functie 'Gedragsspecialist'. Momenteel hebben de bovenbouwcoördinator, de intern begeleider van de bovenbouw en ik, als gedragsspecialist, een nieuw team op school ontwikkeld, het Gedrag Interventie Team (G.I.T.). Momenteel is dit een pilot. Leerkrachten kunnen het G.I.T. inschakelen wanneer het gedrag van een kind niet meer hanteerbaar is in de klas. Het G.I.T. gaat vanuit de hulpvraag kijken of de leerkracht of het kind ondersteund moet worden en zorgt voor passende begeleiding. Hierbij probeer ik gebruik te maken van mijn kennis op het gebied van oplossingsgericht werken. Onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering gebruik ik regelmatig tijdens interventies met kinderen. Bij collega's vind ik het nog moeilijk om een gesprek oplossingsgericht te voeren. Ik ben geneigd zelf oplossingen aan te dragen in plaats van ze te ondersteunen in het zoeken naar de juiste oplossing. Hier wil ik dan nog graag in groeien.

1.2 Context van het onderzoek binnen mijn school

Mijn onderzoek zal ik gaan richten op de rol van de leerkracht tijdens de pauze op het bovenbouwplein.

De bovenbouw heeft van 10.15 uur tot 10.35 uur pauze met in totaal 190 kinderen. Het plein is groot en overzichtelijk. Naast het plein is een groot grasveld aanwezig. De schoolafspraken is dat groep 8 bij mooi weer op het veld mag voetballen. Wanneer dit het geval is, blijven er 132 kinderen op het plein over.

De school is actief in het onderhoud van het schoolplein. Er is een commissie, van ouders en leerkrachten, die de financiering van het schoolplein regelt. Zij organiseren ook acties met bijvoorbeeld Jantje Beton en NL doet. Tevens zijn we vorig schooljaar begonnen met het inzetten van speelmateriaal bakken. Als buiten speelmateriaal zijn er: ballen, tennisrackets, diabolos, Chinese bordjes, springtouwen, stelten en dergelijke aanwezig.

1.3 Motivatie voor mijn onderzoek

Uit internationale studies blijkt dat scholen het meest moeite hebben met kinderen met gedragsproblemen (Meijer, 2004). In bijna alle Europese landen worden deze leerlingen gezien als een grote uitdaging voor het onderwijs (Meijer). Voor het adequaat kunnen omgaan met verschillen is verantwoordelijkheid en de houding van de leerkracht belangrijk (Meijer). Binnen mijn onderzoek wil ik mij gaan richten op de houding van de bovenbouwleerkrachten. Om mijn motivatie te ondersteunen heb ik vooraf een vragenlijst (bijlage 1) naar mijn bovenbouwcollega's doorgemailed over de rol van de leerkracht op het plein. Hierbij ga ik in op de (on)tevredenheid op het plein, de interactie tussen kind en leerkracht en de conflictsituaties. Tijdens vergaderingen is het een veel besproken onderwerp en zo krijg ik een helder beeld van de mening die het team heeft ten opzichte van het gedrag op het plein. Mijn eigen ervaringen en de antwoorden van mijn collega's vormen de motivatie van mijn onderzoek.

Tijdens de pauze hebben twee collega's pleinwacht. De rest van het team heeft de keuze om binnen of buiten te blijven. Op het plein spelen 132 tot 190 kinderen. Een collega geeft, via de vragenlijst, aan dat er bij collega's verschil zit in reactie op het schoolplein. Sommige leerkrachten reageren preventief op conflicten, waardoor conflicten voorkomen kunnen

worden. Andere leerkrachten wachten af en lossen naderhand het conflict samen op. Binnen de literatuur spreken ze van “watchful waiting” (Van Beukering & Van der Wolf, 2009). Dit betekent dat er een goede afweging moet worden gemaakt tussen gedrag negeren en gedrag onmiddellijk corrigeren (Van Beukering & Van der Wolf). Het bovenbouwteam wisselt hierin volgens collega's.

De invulling van de rol als pleinwacht blijkt per leerkracht verschillend. Sommige leerkrachten staan bij elkaar te kletsen. Andere leerkrachten lopen rond op het plein. Collega's hebben binnen de vragenlijst aangegeven dat ze verschil ervaren in de actieve en passieve houding van leerkrachten op het plein. Golly en Sprague (2011) geven aan dat een actieve houding van de leerkracht belangrijk is. Daarom hebben ze een schema van verschillende elementen van actief toezicht houden ontwikkeld (zie bijlage 2). Bewegen en rondkijken zijn hier onderdelen van (Golly & Sprague). Zij geven aan dat doelmatig rondlopen zorgt voor het gevoel bij kinderen dat de leerkracht overal tegelijk is, er meer contact is met kinderen en dat gedrag direct aangemoedigd of gecorrigeerd kan worden (Golly & Sprague). Ik zou graag willen onderzoeken wat volgens mijn team een goede houding van de leerkracht is op het schoolplein.

Ik ben voor mijn onderzoek geïnspireerd geraakt door een ander onderzoek die in juni 2011 door een collega met de LB-functie ‘specialist op pedagogisch klimaat’ is gedaan naar het welbevinden van kinderen op mijn basisschool (zie bijlage 3). Het onderzoek is afgenomen van groep 5 t/m groep 8. Uit dat onderzoek bleek dat 62,3% van de kinderen een conflict samen met meester of juf oplost en dat 55% van de kinderen niet altijd tevreden is met de gekozen oplossing. Een collega geeft in de vragenlijst aan dat zij van mening is dat kinderen afwachtend zijn in het oplossen van conflicten. Kinderen zouden hierin meer leidend moeten zijn en minder de schuld bij anderen moeten leggen, vindt zij. De Jong en Verheijen (2006) zijn van mening dat naarmate kinderen ouder worden, het goed is dat zij zelf verantwoordelijk worden voor het oplossen van problemen, waaronder conflicten. Ook ervaren zij dat de leerkracht hierbij ondersteunend is. Leerkrachten moeten kinderen het vertrouwen geven dat zij zelfstandig problemen kunnen oplossen (De Jong & Verheijen). Ik wil daarom onderzoek doen naar de rol van de leerkracht op het gebied van conflicthantering bij kinderen tussen 8 en 12 jaar.

Vanuit deze punten kan ik concluderen dat er binnen mijn onderzoek gekeken kan worden naar: de rol van de leerkracht bij het oplossen van conflicten en de actieve deelname van de leerkracht op het schoolplein. Dit betekent dat ik mij ga richten op het groene niveau binnen de piramide van Brede Aanpak Gedrag (BAG), zie bijlage 4 (Das & Schouws, 2011). In het groene niveau richt de leerkracht zijn interventies tot alle leerlingen, waardoor een preventieve aanpak ontstaat in het voorkomen van negatief gedrag (Das & Schouws).

1.4 Toekomstvisie

Het doel van mijn onderzoek is om de sfeer op het bovenbouwplein te verbeteren. Dit wil ik bereiken door een actievere deelname van bovenbouwleerkrachten te bevorderen, zodat kinderen gestimuleerd worden zelfstandig conflicten op te lossen. Hiervoor is het nodig een duidelijk beeld te krijgen over de rol van de leerkracht op het plein. Na mijn onderzoek verwacht ik dat mijn bovenbouwcollega's en ik op de juiste manier kinderen conflicten laten oplossen. Tevens is de actieve deelname van de bovenbouwleerkracht op het plein afgestemd op de behoeften van het bovenbouwteam.

Mijn bovenbouwcollega's en ik hebben tijdens het onderzoek onderzocht wat wij een belangrijke houding vinden als bovenbouwleerkracht en we proberen ons hieraan te houden.

Daarnaast is mijn rol als gedragsspecialist veranderd. Binnen mijn onderzoek heb ik bij mijn team een circulair mandaat ontwikkeld (Cauffman & Van Dijk, 2009). Een mandaat is een volmacht om een functie te kunnen uitoefenen (Cauffman & Van Dijk). Mijn circulair mandaat heb ik weten te ontwikkelen door in te gaan op de behoeften en de visie van mijn collega's (Cauffman & Van Dijk). Tevens heb ik de nadruk gelegd op de samenwerking, waardoor ik hen deel liet uitmaken van het onderzoek (Cauffman & Van Dijk). Dit is belangrijk, omdat samenwerking steeds belangrijker wordt in het huidige onderwijs.

Internationale studies wijzen namelijk uit dat het omgaan met verschillen van kinderen een teamactiviteit is, waarbij steun, samenwerking, coördinatie en leiderschap onontbeerlijk is (Meijer, 2004). Mijn rol als gedragsspecialist wordt hierdoor steeds belangrijker. Door de goede samenwerking kan ik na het onderzoek als gedragsspecialist proactief handelen en laten zien dat mijn kennis en vaardigheden functioneel in te zetten zijn bij het realiseren van passende onderwijszorg arrangementen voor alle leerlingen (Kleijnen, 2008).

1.5 Mijn ontwikkelingsdoelen

Als gedragsspecialist kan ik mij op zeven verschillende competenties ontwikkelen (Fontys OSO, z.d.). In mijn onderzoek wil ik mij binnen de interpersoonlijke competentie richten op het versterken van het zelfbeeld, vertrouwen en welbevinden van het kind (Fontys OSO). Ik vind dit belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Als leerkracht heb ik hier grote invloed op, want een sociaal competente leerkracht heeft een bevorderend effect op de sociale competentie van kinderen (De Jong & Verheijen, 2006). Dit wil ik bewerkstelligen door kinderen te complimenteren op gewenst gedrag (Van Wermeskerken, 2006). Dit bevordert tevens een positieve sfeer op het plein (Van Wermeskerken).

In mijn persoonlijk ontwikkelingsplan van afgelopen jaar, kwam naar voren dat ik mij verder wilde ontwikkelen binnen de competentie ‘samenwerking met collega’s’. Binnen de school vervul ik een consulterende functie voor klassenmanagement en daarnaast werk ik binnen mijn LB-functie als ‘Gedragsspecialist’ steeds meer samen met collega’s. Echter, ik ben een gesloten persoon en houd graag de controle in mijn functioneren en handelen. Ik wil graag een meer open houding krijgen en ik wil leren mijn controle los te laten. Daarom heb ik besloten om het onderzoek binnen het bovenbouwteam uit te voeren. Hierdoor kan ik mij goed ontwikkelen binnen de competentie ‘samenwerking met mijn collega’s’. Om dit te verwezenlijken wil ik mij gaan verdiepen in het ontwikkelen van een circulair mandaat (Cauffman & Van Dijk, 2009). Dit is een mandaat die ik kan krijgen van collega’s wanneer ik in het ontwikkelproces van anderen wil interveniëren (Cauffman & Van Dijk).

Wanneer ik met mijn collega’s wil samenwerken tijdens mijn onderzoek, is het belangrijk om mijn eigen handelen naar kinderen toe goed in de gaten te houden. Daarom vind ik het belangrijk om mij de komende periode te blijven ontwikkelen binnen de competentie ‘werken aan de eigen ontwikkeling’. Ik wil werken aan mijn eigen functioneren als leraar en de invloed daarvan op het gedrag van het kind (Fontys OSO, z.d.). Dit wil ik verwezenlijken door deel te nemen aan het ontwikkelingsproces van dit onderzoek. Ik ondersteun mijn collega’s in het kritisch kijken naar hun gedrag op het schoolplein, maar dit doe ik ook met mijn eigen gedrag.

1.6 Onderzoeksvraag met deelvragen

Wanneer er vanuit de praktijk een probleem of vraagstuk aanwezig is, kan er een onderzoeksvraag geformuleerd worden (De Lange, Montessori en Schuman, 2011). Binnen mijn onderzoek wil ik mij gaan richten op de rol van de leerkracht op het bovenbouwplein. Hierbij wil ik aandacht besteden aan de invulling van effectief toezicht houden op het schoolplein en een juiste afstemming maken over het oplossen van conflicten met kinderen binnen het bovenbouwteam. Ik heb gekozen om mij hierop te richten, omdat uit de vragenlijst van verschillende collega's naar voren kwam dat hier nog verschillen in te vinden zijn.

Onderzoeksvraag:

“Hoe kan ik als gedragsspecialist, samen met het bovenbouwteam van mijn basisschool, de rol van de leerkracht op het gebied van het effectief toezicht houden op het schoolplein zodanig veranderen, dat kinderen zelfstandig(er) conflictsituaties oplossen en de sfeer op het plein verbetert?”

Deelvragen

- Hoe worden conflicten opgelost door kinderen en leerkrachten?
- Welke rol van de leerkracht zorgt voor een positieve sfeer op het plein?
- Wat is mijn rol als gedragsspecialist binnen het proces van dit onderzoek?
- Hoe past dit onderzoek bij inclusief onderwijs?

In het volgende hoofdstuk ga ik op zoek naar de antwoorden op deze vragen door een theoretisch onderzoek te doen naar mijn deelvragen. Bij mijn theoretische onderbouwing zal ik een schakeling maken met de huidige praktijksituatie. Hierbij maak ik gebruik van de antwoorden die mij gegeven zijn na een afgenomen vragenlijst bij mijn bovenbouwcollega's.

Hoofdstuk 2: Verkenning van de theorie en van de praktijk

Binnen dit hoofdstuk ga ik de theorie verkennen die mij ondersteuning kan bieden in het onderzoek. Daarbij wil ik een koppeling maken met mijn praktijk, waardoor ik een duidelijk beeld krijg van de situatie op dit moment binnen de bovenbouw. Daarnaast wil ik naar mijn eigen gedrag kijken, waardoor ik de triade toepas. Ik ga aandacht besteden aan het oplossen van conflicten door kinderen en leerkrachten, de rol van de leerkracht op het plein dat zorgt voor een positieve sfeer en wat mijn rol is binnen het proces van dit onderzoek. Daarnaast zal ik vanuit de bril van inclusief onderwijs kijken of dit onderzoek aansluit bij de huidige ontwikkelingen.

2.1 Hoe worden conflicten opgelost door kinderen en leerkrachten?

Een conflict ontstaat wanneer er tegengestelde belangen, wensen, verwachtingen of doelstellingen zijn tussen personen of groepen (Pauw, Schaap, Sonderen & Van der Ven, 2011). Voor het goed functioneren van een school is het van belang dat mensen hun conflicten kunnen oplossen op een constructieve en vreedzame manier (Pauw, et al.). Dit standpunt komt uit de methode De Vreedzame School (Pauw, et al.) die ondersteuning biedt voor de sociaal emotionele ontwikkeling. Deze methode gebruikt mijn school nu voor het tweede jaar. Er wordt met tevredenheid mee gewerkt, omdat het houvast geeft en rode draad biedt door de school.

Vanuit verschillende gesprekken met collega's kwam naar voren dat ze weinig conflicten ervaren op het plein. De kinderen op deze school kunnen dus goed omgaan met de vijf stijlen van de Vreedzame School (bijlage 5): wedijveren, aanpassen, vermijden, samenwerken en compromis sluiten (Pauw, et al., 2011). Echter, wel wordt geconstateerd dat de conflicten, die niet zelfstandig worden opgelost, snel uitlopen tot schoppen en slaan.

Leerkrachten kunnen een belangrijke rol spelen bij het aanleren van positieve conflictoplossingsvaardigheden (Van Beukering & Van der Wolf, 2009). Ze kunnen leerlingen gericht leren om compromissen te sluiten en problemen op te lossen (Van Beukering & Van der Wolf). Johnson en Johnson (in: Van Beukering & Van der Wolf)

hebben daartoe een stapsgewijze aanpak ontwikkeld. Ze onderscheiden de volgende stappen bij het leren oplossen van conflicten (Van Beukering & Van der Wolf, 2009, p.144):

1. *Confronteer de leerling met het perspectief van de ander*
2. *Omschrijf samen het conflict*
 - a. *Beschrijf 'problematisch' gedrag*
 - b. *Stel vast dat het gaat om een gezamenlijk probleem*
 - c. *Definieer het probleem bondig en concreet*
3. *Besteed aandacht aan posities en gevoelens*
4. *Bespreek intenties om er samen uit te komen*
5. *Verplaats je in het perspectief van de ander*
6. *Motiveer tot onderhandelen*
7. *Bereik een overeenkomst die beide partijen accepteren en willen uitvoeren*

Als ik dit stappenplan vergelijk met het stappenplan 'Mediatie voor volwassenen' (bijlage 6), van onze methode De Vreedzame School (Pauw, et al., 2011), zijn er verschillende overeenkomsten zichtbaar. De stappenplannen laten beide partijen aan het woord en besteden aandacht aan de gevoelens van de ander. Tevens is het bij beide stappenplannen het doel om tot een oplossing te komen die voor beide partijen acceptabel is. In 'Mediatie voor volwassenen' (Pauw, et al.) wordt echter ook de nadruk gelegd op het gedrag dat beide partijen wel willen zien. Dit vind ik zeer waardevol. Positief geformuleerd gedrag vergroot namelijk de kans op succes (Golly & Sprague, 2011). Daarnaast is het voor de leerkracht gemakkelijker positief feedback te geven als gewenst gedrag wordt besproken (Golly & Sprague).

2.2 Welke rol van de leerkracht zorgt voor een positieve sfeer op het plein?

Zowel Bongaards en Sas (2000) als Golly en Sprague (2011) beschrijven dat het bij actief toezicht houden belangrijk is om verschillende routes te lopen over het plein om goed overzicht te creëren. Daarbij benadrukken beide theorieën dat het belangrijk is om regelmatig langs plekken te lopen waar vaak conflictsituaties ontstaan en het gedrag van kinderen systematisch positief te bekrachtigen (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Doelgerichte bekrachtiging van positief pleingedrag zal het spelen en leuk met elkaar omgaan bevorderen en het risico op negatief gedrag verkleinen (Bongaards & Sas, 2000; Golly &

Sprague, 2011). Tot slot staan Bongaards en Sas (2000) en Golly en Sprague (2011) positief tegenover het informatie uitwisselen naar de groepsleerkracht toe door de toezichthouder op het plein. Een team waarbinnen gecommuniceerd wordt, is eenduidiger en daardoor doelmatiger in het bekrachtigen van het juiste gedrag en het verminderen van ongewenst gedrag (Golly & Sprague).

Verschillende leerkrachten van de bovenbouw geven binnen de vragenlijst aan dat de actieve deelname op het plein wisselend is per leerkracht. Sommige leerkrachten blijven op één plek staan, andere leerkrachten verplaatsen zich over het plein. Tevens geeft een leerkracht aan positief gedrag te zien bij collega's op het plein. Kinderen worden beloond met positieve aandacht. De bovenbouwleerkrachten zijn het met elkaar eens dat de collega's op één lijn liggen wat betreft grensbepaling. Daarnaast geven collega's structureel aan elkaar door wanneer er zich een situatie heeft voorgedaan op het plein, zodat het ook bij de groepsleerkracht bekend is.

De volgende punten die Bongaards en Sas (2000) en Golly en Sprague (2011) hebben benoemd, worden uitgevoerd bij ons op school: positief gedrag van leerkrachten, duidelijke grensbepaling en goed overleg bij leerkrachten onderling. Echter, er zou ontwikkeling mogelijk zijn in de actieve houding van leerkrachten door het lopen van routes op het plein.

Binnen de literatuur is er ook tegenspraak over het optreden bij negatief gedrag. Bongaards en Sas (2000) beschrijven dat de leerkracht moet proberen zoveel mogelijk, ook de eerste aanleidingen tot wangedrag, er meteen op in te springen. Van Beukering en Van der Wolf (2009) schrijven echter over "watchful waiting". Dit houdt in dat een leerkracht soms zijn reacties even moet opschorten of het gedrag moet negeren. Een collega gaf bij de vragenlijst aan dat zij van mening is dat collega's wisselen in hun reactie op negatief gedrag. Welke manier past het best bij deze school? Door de passieve houding van sommige leerkrachten zou "watchful waiting" goed passen. Maar is dit ook daadwerkelijk zo? Of observeren leerkrachten continu vanuit één positie en grijpen ze meteen in?

Zowel Van Beukering en Van der Wolf (2009) als Golly en Sprague (2011) richten zich vooral op positieve verwachtingen, bekrachtigingen en uitstraling. Daarnaast vinden ze het beide belangrijk om eerlijk, proactief en consequent te zijn en een open houding te hebben (Van Beukering & Van der Wolf, 2009; Golly & Sprague, 2011). Tevens zijn ze van mening dat er educatieve correcties gegeven mogen worden over gedrag dat niet getolereerd wordt (Van Beukering & Van der Wolf, 2009; Golly & Sprague, 2011). Collega's hebben binnen de vragenlijst aangegeven dat de ervaring is dat alle collega's op één lijn zitten wat betreft grensbepaling. Leerkrachten geven duidelijk aan waar hun grens zit en verbinden hier consequenties aan als de grens overschreden wordt. Tevens kaarten collega's aan dat ze vinden dat het bovenbouwteam veel non-verbale aanwijzingen geeft, ze de kinderen serieus nemen, de leerkrachten doorvragen bij het oplossen van een conflict en dat ze zorgen voor een win-win oplossing (Pauw, et al., 2011). Echter, één collega geeft aan dat kinderen meer leidend zouden mogen zijn in het oplossen van een conflict. Zoals Van Wermeskerken (2006) aangeeft, hebben kinderen soms last van 'aangeleerde hulpeloosheid'. Dat betekent dat kinderen zich hebben aangeleerd om meteen naar de leerkracht te gaan als er een probleem is (Van Wermeskerken). Mijn collega ervaart dit ook bij ons op school, terwijl ze van mening is dat kinderen, zeker op latere leeftijd, zelf conflicten moeten kunnen oplossen. De vraag is of kinderen dit ook zo ervaren. Zullen de kinderen daadwerkelijk snel naar de leerkracht gaan of lossen de kinderen zelf meer op dan dat de leerkrachten zien?

2.3 Wat is mijn rol binnen het proces van dit onderzoek?

Om werkelijk vorderingen te kunnen maken binnen een onderzoek zal volgens Cauffman en Van Dijk (2009) de begeleider van het onderzoek aandacht moeten hebben voor de visie van collega's. Als de begeleider veranderingen teweeg wil brengen, zal er gezorgd moeten worden voor een circulair mandaat, waarbij de nadruk ligt op de samenwerking met collega's (Cauffman & Van Dijk). Het is belangrijk dat er gestart wordt vanuit een positieve visie op het team (Cauffman & Van Dijk). Het onderzoek kan ondersteund worden vanuit meerdere mandaten: als leider, manager en coach (Cauffman & Van Dijk). Als leider is het belangrijk om het proces te leiden, als manager is het belangrijk om zaken goed te regelen en als coach is het belangrijk om het team te ondersteunen in het zelf ontdekken van de oplossing (Cauffman & Van Dijk).

Om het team goed te kunnen ondersteunen in dit proces zal ik beginnen met het onderzoeken van hun visie op de rol van de leerkracht op het plein. *‘Wat vinden zij belangrijk?’*. Dit heb ik opgestart door mijn collega’s een vragenlijst (bijlage 1) te laten invullen om te zorgen voor een duidelijke beginsituatie vanuit hun standpunt. Daarna ga ik starten met het afnemen van een enquête bij alle leerkrachten van de bovenbouw (manager). Samen met het team ga ik kijken naar de resultaten van deze enquête (leider). Het is voor mij als leider belangrijk vanuit een positieve visie te werken (Cauffman & Van Dijk, 2009). Verschillende collega’s hebben namelijk in de vragenlijst aangegeven dat ze over het algemeen tevreden zijn met de interactie en het oplossen van conflicten op het schoolplein, maar nog wel ontwikkelingsmogelijkheden zien. Vanuit de resultaten wil ik samen met mijn collega’s gaan kijken waar we tevreden over zijn en wat wij willen aanpassen in ons leerkrachtgedrag. Ik stel een verslag op (manager) en vraag of mijn collega’s akkoord zijn met het verslag. Aan de hand daarvan gaat het team experimenteren en ga ik verschillende collega’s interviewen over hun ervaringen. Daarnaast ben ik als coach beschikbaar om collega’s te ondersteunen in het proces. Door mijn collega’s te betrekken in het onderzoek, bevorder ik betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid (Van Beukering, De Lange & Pameijer, 2009). Dit zal bevorderend voor mijn onderzoek zijn.

2.4 Hoe past dit onderzoek bij inclusief onderwijs?

Het doel in Nederland voor passend onderwijs is om zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs op te vangen en scholen voor speciaal onderwijs om te vormen tot regionale expertisecentra ter ondersteuning van leerlingen die speciale hulp in aparte settings nodig hebben en ter ondersteuning van zorg aan leerlingen in het regulier onderwijs (Ponte, 2004). Uit onderzoek over inclusief onderwijs in Amerika blijkt dat het onderwijssysteem een positieve uitwerking heeft op de ontwikkeling van kinderen (Franke & Wildeboer, 2006). Zo ervaren kinderen met een beperking dat ze er bijhoren in de maatschappij en kinderen zonder een beperking leren wat het betekent om samen te leren en te werken met kinderen met een beperking (Franke & Wildeboer). Wanneer dit onderwijssysteem in de toekomst doorgevoerd wordt in Nederland, zal de situatie op het plein weinig verandering met zich meebrengen. Wel is een actieve deelname van leerkrachten belangrijk op het plein, want binnen inclusief onderwijs is het voor kinderen belangrijk meer rekening te houden met elkaars beperkingen (Franke & Wildeboer). De actieve deelname van leerkrachten zorgt dan ook voor een positieve en respectvolle sfeer.

2.5 Conclusie

Naar aanleiding van het literatuuronderzoek wil ik in het onderzoek aandacht besteden aan de mening van het bovenbouwteam wat betreft “watchful waiting” of direct ingrijpen bij het signaleren van negatief gedrag. Tevens zou ik meer te weten willen komen over de mening van mijn collega’s over de rol van de leerkracht op het plein wat zorgt voor een positievere sfeer en vermindering van conflicten. Samen met mijn collega’s wil ik tot een actieplan komen. Om dit onderzoek goed tot stand te laten komen is er in het volgende hoofdstuk een plan van aanpak verwerkt, waarbij ik onder andere mijn onderzoeksmethode verwoord en een tijdsplan uitzet voor het onderzoek.

Hoofdstuk 3: Plan van aanpak

In hoofdstuk 1 heb ik de beginsituatie neergezet om mijn onderzoeksplan in kaart te brengen. Aan de hand daarvan is er een onderzoeksvraag en zijn er deelvragen geformuleerd. In hoofdstuk 2 is een theoretische onderbouwing gegeven voor de deelvragen. Dit heeft geleid tot nieuwe vragen en een gevoel voor nieuwsgierigheid om over te gaan tot onderzoek. Binnen dit hoofdstuk is een plan van aanpak gemaakt om het onderzoek goed voor te bereiden. Binnen mijn plan van aanpak ga ik onder andere in op de ethische verantwoording, mijn doelen, de doelgroep en de onderzoeksmethodes.

3.1 Analyse

Er zijn verschillende soorten onderzoeken (De Lange, et al., 2011). Het onderzoek dat ik zal houden is een actieonderzoek (De Lange, et al.). Tijdens een actieonderzoek wordt een alternatieve handelingswijze ontwikkeld en uitgetoetst (De Lange, et al.). Het uitgangspunt is dat professionals actieonderzoek doen, omdat zij zich verantwoordelijk weten voor de kwaliteit van hun dagelijks handelen, voor de impact die dat heeft op bijvoorbeeld hun leerlingen en collega's en voor het verbeteren van die praktijk waar mogelijk en wenselijk (De Lange, et al.). Ik richt mij op het verbeteren van de praktijk door een alternatieve handelingswijze te ontwikkelen voor de rol van de leerkracht op het schoolplein.

3.2 Ethiek

In het onderzoek is het belangrijk dat er een klimaat van veiligheid is binnen de onderzoeksgroep (De Lange, et al., 2011). Hoe opener het klimaat waarin dit kan, des te beter het proces zal verlopen (De Lange, et al.). Binnen het onderzoek kan het geval zijn dat mensen het oneens kunnen zijn met elkaar, maar hier kan niet (ver)oordelend op gereageerd worden (De Lange, et al.). Daarnaast ligt de nadruk steeds meer op het recht van privacy (De Lange, et al.). Daarom heb ik ervoor gekozen om het gehele onderzoek anoniem te houden.

3.3 De onderzoeksgroep

Mijn onderzoek beperk ik tot een deelgroep, ofwel onderzoeksgroep (Harinck, 2011). De onderzoeksgroep bestaat uit dertien bovenbouwcollega's van mijn basisschool. Tevens zal ik een begin- en eindmeting doen met een steekproef aan bovenbouwleerlingen (groep 5 t/m 8).

3.4 Doelen

Doelen opstellen in het onderzoek heeft als functie om de onderzoeksvraag in te perken (Harinck, 2011). Het maakt het eindpunt specifieker en daarmee ook de lengte van het onderzoek (Harinck). Doelen zijn te formuleren in termen van weten (specifieke kennis), kunnen (een specifieke vaardigheid) en/of willen (motivatie voor een specifiek thema) (Van Beukering, et al., 2009). Het is belangrijk doelen zo SMARTI mogelijk te formuleren (Van Beukering, et al., p.189):

- *Specifiek: concreet, duidelijk, overzichtelijk.*
- *Meerbaar: voldoende objectief vast te stellen.*
- *Accceptabel: aanvaardbaar voor betrokkenen.*
- *Realistisch: haalbaar, niet te hoog gegrepen.*
- *Tijdgebonden: vanaf wanneer en voor hoelang.*
- *Inspirerend: waardevol voor de betrokkenen.*

Aan de hand van mijn theorie uit hoofdstuk 2 heb ik doelen opgesteld die ik wil bereiken binnen mijn onderzoek. Ik heb voor deze doelen gekozen, omdat de theorie aangeeft dat bij het behalen van deze doelen, de sfeer op het plein verbetert. Na de beginmeting zal ik samen met mijn bovenbouwteam doelen opstellen. Ik verwacht dat sommige doelen van het bovenbouwteam overeenkomen met onderstaande doelen:

- Na 14 weken laten de bovenbouwleerkrachten een actieve houding zien op het schoolplein. Alle leerkrachten laten in de laatste observatie en enquête zien dat ze actief bewegen op het plein.
- Na 14 weken is het bovenbouwteam zich bewuster geworden in hun eigen handelen bij het herkennen van conflicten: “watchful waiting” of direct ingrijpen. Collega’s kunnen hun bewuste keuze verwoorden tijdens een interview.
- Na 14 weken geven de bovenbouwleerkrachten complimenten aan kinderen op het plein. De score tussen de beginmeting en de eindmeting is minstens met één punt gestegen.

3.5 De onderzoeksmethodes

Om de betrouwbaarheid en de validiteit te waarborgen heb ik ervoor gekozen om meer dan één instrument in te zetten op eenzelfde onderzoeksvraag (Harinck, 2011). Er is dan sprake van triangulatie, er wordt gebruik gemaakt van meerdere gegevensbronnen (Harinck).

3.5.1 Leerling- en leerkrachtenquête

Ik wil dit schriftelijke instrument gebruiken om bij een brede groep personen nauwkeurige informatie te verzamelen (Harinck, 2011). De enquêtes zullen bestaan uit stellingen die op verschillende manieren geschaald worden (zie bijlage 7 en 8). Bij de leerling- en leerkrachtenquête wil ik een beginmeting en een eindmeting doen. Op deze manier wil ik controleren of de veranderingen bij de leerkrachten zichtbaar zijn, voor zowel de kinderen als voor de leerkrachten zelf.

Bij het afnemen van de leerling-enquête kies ik voor een gestratificeerde steekproef (Harinck, 2011). Ik wil dat de deelgroepen uit de populatie evenredig vertegenwoordigd zijn (Harinck). Daarom selecteer ik tien leerling-nummers per klas en vraag ik deze leerlingen de enquête in te vullen. Ik ga bij de groepen 5 en 6 elke vraag samen lezen en verhelderen. Daarna krijgen de kinderen de tijd om de vraag zelfstandig en in stilte te beantwoorden. Bij de groepen 7 en 8 ga ik enkel de eerste vraag samen opstarten. Daarna gaan de kinderen zelfstandig de vragen in stilte beantwoorden. Hier kies ik voor, omdat Harinck adviseert bij jongere kinderen de enquête klassikaal af te nemen, door de vragen voor te lezen. Oudere kinderen kunnen dit zelfstandig (Harinck).

3.5.2 Observatie

Observatie is een waarnemingsmethode, waarbij ik als onderzoeker passief blijf en zo objectief mogelijk probeer gegevens te verkrijgen (Harinck, 2011). Voordat het observeren kan beginnen, zal ik enkele keuzes moeten maken (Harinck). Daarom heb ik besloten om de observaties 10 minuten te laten duren tijdens de kleine pauze. Deze observatie voer ik voor alle dagen één keer uit. Ik kies er bewust voor om de observaties anoniem te houden en mijn collega's niet van tevoren op de hoogte te brengen, omdat ik mijn collega's op natuurlijke wijze de pleinwacht wil zien lopen. Om te zorgen dat ik mijn taak als observator neutraal kan uitvoeren, kies ik een onopvallende plek op het plein uit (Harinck). Ik wil mij richten op de

houding van de leerkracht. Hierbij wil ik letten op de loopwijze van de collega's, de invulling van hun taak en hun interactie met de kinderen. Dit wil ik doen door een vrije observatie te houden met een passend observatieschema, te zien in bijlage 9 (Harinck, 2011). Om mijn gegevens op de juiste manier te interpreteren, zal ik als onderzoeker hypothesen uitspreken zonder subjectieve en gekleurde begrippen (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsma, 2010).

3.5.3 Diepte-interviews

Het interview leent zich voor een brede verscheidenheid aan onderwerpen, meningen, gedrag, gevoelens en gebeurtenissen (Harinck, 2011). Interviewen is geschikt om onderwerpen uit te diepen (Harinck). Binnen het interview wil ik mij gaan richten op de veranderingen die de leerkracht ervaart na de bijeenkomst die de bovenbouwleerkrachten hebben gehad, waarin de resultaten werden getoond en besproken (bijlage 10). Het interview is semigestructureerd en heeft een onderwerp en een aantal hoofdvragen die aan de orde komen (Harinck). Het interview zal verder ondersteund worden door op de inhoud door te vragen (Harinck). Na het interview laat ik de interviewtekst lezen door de geïnterviewde met het verzoek op commentaar. Op deze manier kan ik nagaan of ik de opvattingen van betrokkene goed weergegeven heb (Harinck).

Bij het afnemen van de interviews kies ik ervoor om een steekproef te houden (Harinck, 2011). Om een representatieve steekproef te vormen kies ik willekeurig uit de populatie door de namen van de leerkrachten te verzamelen in een doos (Harinck). Daaruit trek ik vijf namen die ik interview.

3.5.4 Terugkoppeling naar het bovenbouwteam

Om te zorgen voor een goede participatie en draagvlak binnen het bovenbouwteam, wil ik de resultaten van de beginmeting terugkoppelen tijdens een bovenbouwvergadering met een PowerPoint (Harinck, 2011). De gegevens van de observaties, leerling- en leerkrachtenquêtes zal ik onderbouwen met de theorie uit hoofdstuk 2. Ik zal ingaan op de eerste twee deelvragen die ik gesteld heb over het oplossen van conflicten en de rol van de leerkracht die zorgt voor een positieve sfeer. Aan de hand van deze informatie zal ik met het bovenbouwteam een discussie starten dat leidt tot actiepunten waardoor de sfeer verbetert op het bovenbouwplein.

Na het afronden van het onderzoek en het onderzoeksverslag zal ik de resultaten van de interviews, eindmeting, de conclusies en de aanbevelingen presenteren aan het gehele team op mijn basisschool. Hierdoor zorg ik ervoor dat mijn onderzoek niet alleen passief wordt geconsumeerd, maar ook kritisch wordt bekeken en gekoppeld wordt aan hun eigen ervaringen (Harinck, 2011). In de presentatie zal ik mijn deelvragen beantwoorden door mijn resultaten binnen de praktijk te tonen en een koppeling te maken met de theorie uit hoofdstuk 2. Tijdens deze presentatie wil ik mijn bovenbouwteam laten zien wat de ontwikkelingen zijn geweest en het onderbouwteam enthousiasmeren om onderdelen van dit onderzoek te gebruiken om tevens een ontwikkeling door te maken over de rol van de leerkracht op het plein.

3.6 Tijdspad

Binnen een onderzoek is een goede tijdsplanning belangrijk (De Lange, et al., 2011). Enerszijds helpt het de onderzoeker om vooraf de stappen te nemen die noodzakelijk zijn om het onderzoek uit te voeren (De Lange, et al.). Anderszijds helpt het de onderzoeker gaandeweg om te controleren of alles volgens plan verloopt (De Lange, et al.). Het tijdspad voor mijn onderzoek heb ik in bijlage 11 opgenomen.

De uitvoering en de resultaten van de verschillende meetinstrumenten, die in hoofdstuk 3 zijn besproken, worden in hoofdstuk 4 getoond en verder verwoord.

Hoofdstuk 4: Uitvoering en resultaten

Binnen dit hoofdstuk zal ik de uitvoering van mijn actieonderzoek bespreken en de resultaten hiervan tonen. Ik zal per onderzoeksmethode ingaan op de uitvoering en de resultaten. In de eerste paragraaf bespreek ik de stappen die ik ondernomen heb om een beginmeting uit te voeren. In de tweede paragraaf bespreek ik mijn werkwijze om te komen tot actiepunten. In de derde paragraaf ga ik in op de eindmeting van mijn onderzoek. In de tabellen met resultaten van de enquêtes zijn lege vakken zichtbaar, omdat niet alle vragen en/of antwoordmogelijkheden bij de leerkrachten en de leerlingen aanwezig waren. Hier zijn dus geen scores van aanwezig. Hier heb ik voor gekozen, omdat ik niet alle vragen bij de onderzoeksgroep vond passen.

4.1 Beginmeting

Om tot goed onderzoek te komen is het belangrijk om voldoende betrouwbare en geldige kennis te verkrijgen (Harinck, 2011). Daarom heb ik er voor gekozen om verschillende meetinstrumenten te gebruiken. Voor de beginmeting over de rol van de leerkracht op het plein, heb ik een leerling- en leerkrachtenenquête afgenomen en heb ik observaties uitgevoerd. Een studiemiddag over De Vreedzame School, onder andere over leerkrachtgedrag op het plein, heb ik ook gebruikt om tot een beginmeting te komen.

4.1.1 Leerling- en leerkrachtenenquête

Hieronder beschrijf ik de gemiddelde scores van de enquêtes. De ruwe score van alle beginmetinguitslagen binnen de leerling- en leerkrachtenenquête is zichtbaar in bijlage 12.

	Beginmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen
Sfeer op het plein		7,3
Rondlopen op het plein	7	6,2
Observeren	8,2 (keuze bewuste plek)	6,9 (leerkrachten letten op kinderen)
Kinderen met speciale onderwijs-behoeften extra in de gaten houden	8,2	
Kinderen complimenteren	5,9	

Tabel 1: Resultaten beginmeting

“Watchful waiting” of direct ingrijpen?

Uit de enquêtes is gebleken dat wanneer een leerkracht op het plein een conflict ziet ontstaan, 63% van de bovenbouwleerkrachten afwacht en ingrijpt als het uit de hand loopt. 71% van de bovenbouwleerkrachten geeft aan dat als een kind naar hem/haar toe komt met een conflict, zij het conflict meteen oplossen. De uitslag van de kinderen op dezelfde vraag is afwijkend. Zij geven aan dat 53% van de leerkrachten het conflict meteen oplost.

Oplossen van conflicten

	Beginmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen
Kind lost zelf het conflict op	7%	43%
Kind lost zelf het conflict op, met hulp van de leerkracht	67%	24%
Kind lost samen met de leerkracht het conflict op	27%	14%
De leerkracht lost het conflict op	0%	0%
Anders		18%

Tabel 2: Resultaten beginmeting conflicthantering

De kinderen gaven bij ‘anders’ voornamelijk aan dat ze eerst proberen het conflict zelf op te lossen en als dit niet lukt naar de leerkracht te gaan. Ook wordt er door de kinderen aangegeven dat ze regelmatig het kind negeren waar ze een conflict mee hebben. Om tot een goede eindmeting te komen zal ik deze vraag aanpassen, zodat er minder voor ‘anders’ zal worden gekozen.

Leerkrachttaken voor op het plein

Uit de beginmeting van de leerkrachtenquête kwamen de volgende belangrijkste taken voor het bovenbouwteam van deze school op het plein (uitgebreide versie: bijlage 13):

- Conflicten oplossen
- Positieve sfeer creëren/sociaal contact onderhouden
- Observeren
- Veiligheid bieden
- Toezicht houden
- Spel stimuleren

4.1.2 Studiemiddag

De studiemiddag van de Vreedzame School ging gedeeltelijk over ‘De rol van de leerkracht op het plein’. Eén van de vragen was: *‘Wat zou er op deze school moeten gebeuren om (nog meer) gewenst gedrag op het schoolplein te realiseren?’*

- Allemaal dezelfde regels hanteren en je hieraan houden
- Regels zichtbaar in de school hangen
- Leerkrachten actiever op het plein (meedoen, kinderen actief laten bewegen op het plein)
- Betere communicatie over aanpak kinderen (wat doe je wel en wat niet?)
- Meer collega’s op het plein (vier op papier zetten)

Deze punten neem ik mee in de bovenbouwvergadering, te lezen in paragraaf 4.2.1. Het gehele verslag is te lezen in bijlage 14.

4.1.3 Observaties

De observaties heb ik op vijf verschillende dagen afgenomen, zodat ik van elke dag een duidelijk beeld heb. Dit heb ik gedaan omdat er alle dagen andere samenstellingen van leerkrachten als pleinwacht zijn. Tijdens de observaties vond ik het opvallend dat verschillende pleinwachters het plein onbewust in tweeën hakken en één van de twee delen observeert. Tevens was er verschil in de rol van de leerkracht op het plein: actief/passief aanwezig op het plein, meespelen, kletsen, alleen/samen zijn. Een uitgebreid verslag over de bevindingen van de observaties is te lezen in bijlage 15.

4.1.4 Conclusie

In de beginmeting kwam naar voren dat collega’s tevreden zijn met het in de gaten houden van kinderen met speciale onderwijsbehoeften. Collega’s hebben zichzelf laag gescoord op het complimenteren en rondlopen op het plein. Dit kwam ook in de observaties naar voren. In de leerkrachtenquête werd zichtbaar dat ze vaak kiezen voor direct ingrijpen, maar dit enkel doen als kinderen aangeven een conflict te hebben. Wanneer leerkrachten een conflictsituatie signaleren, kiezen ze voor “watchful waiting” (Van Beukering & Van der Wolf, 2009).

Deze gegevens en meer zal ik tijdens een bovenbouwvergadering aan het team tonen, waardoor we samen tot actiepunten kunnen komen.

4.2 Actieplan

Door de gegevens van de leerkrachtenquête, observaties en studiemiddag heb ik een duidelijk beeld gekregen over de behoeftes van mijn bovenbouwcollega's. Hierdoor krijg ik een goed beeld van hun visie, zoals in paragraaf 2.3 beschreven (Cauffman & Van Dijk, 2009). Door een goede samenwerking te ontwikkelen kan ik een circulair mandaat creëren (Cauffman & Van Dijk). Om dit mandaat te verkrijgen heb ik een PowerPoint presentatie gemaakt, waarin de beginmeting staat beschreven. Ik zal de presentatie tijdens een bovenbouwvergadering geven, gericht op leerkrachtgedrag op het plein. Met een positieve visie wil ik de vergadering leiden door aandacht te geven aan wat al goed gaat (Cauffman & Van Dijk). Enkele weken later zal ik diepte-interviews afnemen om zo meer informatie te krijgen van mijn collega's.

4.2.1 Vergadering

Tijdens de bovenbouwvergadering is er een discussie ontstaan. Uit deze discussie zijn punten ter verbetering van de sfeer op het plein naar voren gekomen, die gedeeltelijk overeenkomen met de doelen die gesteld zijn in paragraaf 3.4.

- **Meer collega's op het plein**
- **Actieve deelname van de leerkrachten (de leerkracht loopt regelmatig rondes)**
- **Spel begeleiden/stimuleren**
- **Complimenteren van kinderen op het plein**
- Zichtbaarheid van de regels/afspraken vergroten
- Sneller naar buiten (eventueel gebruik makend van de ambulante collega's)
- Zorgen voor overdracht van de pleinwacht aan de groepsleerkracht indien nodig

De dikgedrukte punten heeft het bovenbouwteam gekozen als belangrijkste onderdelen om de komende periode op te letten. Zowel het bovenbouwteam als ik, als onderzoeker, hebben de volgende doelen gekozen: een actievere deelname van bovenbouwleerkrachten op het plein en het complimenteren van kinderen op het plein. De aanpak en het uitgebreide verslag van de vergadering zijn in bijlage 16 en 17 opgenomen. De eerste vijf punten uit de discussie zijn opgepakt. De regels voor positief gedrag op het plein zijn zichtbaar in bijlage 18 en hangt bij de bovenbouwingang van het plein. Naast de regels komt het 'Praat het uit' blad (bijlage 19) te hangen dat in De Vreedzame School (Pauw, et al., 2011) wordt aangeboden. Leerkrachten kunnen kinderen op deze wijze structureel ondersteunen bij het oplossen van een conflict.

4.2.2 Diepte-interviews

Verschillende leerkrachten geven in het interview aan, het onderzoek en de vergadering te ervaren als een bewustwording van het leerkrachtgedrag op het plein. Ze zien het onderzoek als een positieve stimulans om gericht te kijken naar eigen gedrag. Leerkrachten zijn door het onderzoek meer gaan bewegen op het plein. Tevens maken ze meer gebruik van positieve bekrachtiging naar kinderen toe. Het rondlopen op het plein heeft de collega's doen inzien dat er meer gezien wordt qua gedrag. Dit is een goede preventie voor negatief gedrag (Golly & Sprague, 2011). Drie van de vijf leerkrachten geven aan te kiezen voor "watchful waiting". Zij vinden het belangrijk kinderen de mogelijkheid te geven om zelf het conflict op te lossen. Leerkrachten zijn enkel ondersteunend en willen de verantwoordelijkheid van kinderen in het oplossen van conflicten bevorderen, zoals ook De Jong en Verheijen (2006) beschrijven. Twee leerkrachten gaven aan te kiezen voor direct ingrijpen. Dit doen ze bewust om verdere escalatie te voorkomen en vanuit die situatie meteen met de kinderen op zoek te gaan naar oplossingen.

De uitgebreide verslagen van de diepte-interviews zijn goedgekeurd door de collega's en te lezen in bijlage 20.

4.2.3 Conclusie

Het bovenbouwteam heeft aangegeven aandacht te willen schenken aan de taken: 'positieve sfeer creëren', 'spel stimuleren' en 'toezicht houden' (bijlage 13). Hieruit zijn actiepunten ontstaan. Er is afgesproken om actief rondes te lopen op het plein, spel te begeleiden (met name basketbal) en kinderen op het plein te complimenteren. Deze punten zullen volgens het bovenbouwteam van deze school een positieve werking hebben op de sfeer op het plein.

4.3 Eindmeting

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen is het mogelijk om de onderzoeksmethodes te herhalen (Kallenberg, et al., 2010). Dit is de reden waarom ik de leerling-enquête, leerkrachtenenquête en observaties opnieuw gebruik. Hierdoor krijg ik duidelijk zicht op de veranderingen binnen de bovenbouw. De enquêtes heb ik op enkele punten aangepast, omdat deze vragen verwarring gaven bij de afname van de beginmeting (zie bijlage 22 en 23).

4.3.1 Leerling- en leerkrachtenquête

Hieronder beschrijf ik opnieuw de gemiddelde scores van de enquêtes. Ik heb tevens de uitslagen van de beginmeting opgenomen in de tabel, zodat de verschillen goed zichtbaar zijn. De ruwe score van alle eindmetinguitslagen binnen de leerling- en leerkrachtenquête is zichtbaar in bijlage 24.

	Beginmeting leerkrachten	Eindmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen	Eindmeting leerlingen
Sfeer op het plein		8,9	7,3	7,9
Rondlopen op het plein	7	8,5	6,2	7,6
Observeren	8,2 (keuze bewuste plek)	8,3	6,9 (leerkrachten letten op kinderen)	7
Kinderen met speciale onderwijsbehoeften extra in de gaten houden	8,2	8,7		
Kinderen complimenteren	5,9	8,1		

Tabel 3: Resultaten begin- en eindmeting

“Watchful waiting” of direct ingrijpen?

Uit de enquêtes is gebleken dat wanneer een leerkracht op het plein een conflict ziet ontstaan, 77% van de bovenbouwleerkrachten afwachten en ingrijpen als het uit de hand loopt. 45% van de bovenbouwleerkrachten geeft aan dat als een kind naar hem/haar toe komt met een conflict, zij het conflict meteen oplossen. De uitslag van de kinderen op dezelfde vraag is 49%. De uitslagen van de leerkrachten zijn in de eindmeting flink veranderd ten opzichte van de beginmeting.

Het oplossen van conflicten

In de eindmeting gaf 93% van de kinderen aan het conflict eerst zelf op te lossen. Wanneer dit niet lukt, ontstaat de verdeling die te zien is bij ‘eindmeting leerlingen’.

	Beginmeting leerkrachten	Eindmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen	Eindmeting leerlingen
Kind lost zelf het conflict op	7%	18%	43%	
Kind lost zelf het conflict op, met hulp van de leerkracht	67%	73%	24%	51%
Kind lost samen met de leerkracht het conflict op	27%	9%	14%	40%
De leerkracht lost het conflict op	0%	0%	0%	1%
Anders			18%	7%

Tabel 4: Resultaten begin- en eindmeting conflict hantering

4.3.2 Observaties

Uit de observaties is gebleken dat niet alle leerkrachten een actieve deelname laten zien op het plein. Wel is zichtbaar dat alle leerkrachten een bewuste plek kiezen. Leerkrachten staan enige tijd op dezelfde plek en observeren of stimuleren positief spel. Leerkrachten hebben dus een doel. Tevens is de interactie met kinderen gestegen. Meer leerkrachten zijn in gesprek met kinderen, zonder negatieve aanleiding. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat leerkrachten op die momenten kinderen complimenteren voor goed gedrag. Een uitgebreid verslag over de bevindingen van de observaties zijn te lezen in bijlage 21.

4.3.3 Conclusie

Uit de enquêtes is op alle gebieden vooruitgang zichtbaar. In de observaties is het vooral zichtbaar geworden dat leerkrachten de interactie met kinderen meer opzoeken dan in de beginmeting en dat zij bewust kiezen voor observeren, positief spel stimuleren of actieve rondes lopen.

De analyse die ik op de resultaten van de verschillende metingen heb uitgevoerd, leiden tot meerdere conclusies, aanbevelingen en discussie. Dit zal ik verder uitwerken in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 5: Conclusies, aanbevelingen en discussie

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten die ik uitgeschreven heb in hoofdstuk 4, zal ik conclusies trekken. Hierbij maak ik gebruik van mijn onderzoeksvraag en doelen. Tevens zal ik de school aanbevelingen geven, zodat zij zich na dit onderzoek kunnen blijven ontwikkelen op het gebied van leerkrachtgedrag op het schoolplein. Tot slot zal ik afsluiten met een discussie over de bewustwording binnen het team.

5.1 Conclusies uit het praktijkonderzoek

Het onderzoek ben ik gestart met een onderzoeksvraag. In paragraaf 3.4 heb ik verschillende doelen gesteld aan mijn onderzoek. In onderstaande paragrafen zal ik controleren of ik de doelen van het onderzoek behaald heb. Tevens zal ik beschrijven wat het antwoord is op mijn onderzoeksvraag.

5.1.1 Conflicthantering

Aan het begin van het onderzoek had ik als doel gesteld: *‘Na 14 weken is het bovenbouwteam zich bewuster geworden in hun eigen handelen bij het herkennen van conflicten: “watchful waiting” of direct ingrijpen. Collega’s kunnen hun bewuste keuze verwoorden tijdens een interview’*. Tijdens het interview konden mijn collega’s goed verwoorden waarom ze voor welke aanpak kozen. Een uitgebreid verslag is te lezen in bijlage 20.

Uit de eindmeting bleek dat 45% van het bovenbouwteam de voorkeur heeft om direct in te grijpen wanneer kinderen aangeven een conflict te hebben (Bongaards & Sas, 2000). Wanneer collega’s een conflict zien ontstaan, kiest 77% voor “watchful waiting” (Van Beukering & Van der Wolf, 2009). Deze bovenbouwleerkrachten stimuleren de verantwoordelijkheid bij kinderen om conflicten zelf op te lossen (De Jong & Verheijen, 2006). De kinderen ervaren de leerkrachten als ondersteunend, omdat zij enkel naar de leerkracht gaan als ze er zelf niet uitkomen (De Jong & Verheijen).

Op het gebied van “watchful waiting” en direct ingrijpen bij de leerling-enquête kwam naar voren dat 51% “watchful waiting” ervaart bij leerkrachten. Echter, het viel mij op dat, wanneer ik naar de afzonderlijke scores keek per groep, er door de kinderen van de groepen 5 en 6 voornamelijk “watchful waiting” wordt ervaren en bij de groepen 7 en 8 direct ingrijpen.

Hieruit zou ik kunnen concluderen dat de ernst van conflicten bij de oudere kinderen door leerkrachten als groter wordt ervaren, dan bij de jonge kinderen. Ook zou het kunnen zijn dat leerkrachten de conflicten van de oudere kinderen serieuzer nemen. Het uiteindelijke antwoord blijft hier echter uit en zou kunnen leiden tot nieuw onderzoek. Dit onderdeel wekt mijn nieuwsgierigheid. In het vervolg zou ik hier meer onderzoek in willen doen door de leerkrachtenquêtes aan te passen en er in mijn diepte-interviews dieper op in te gaan.

5.1.2 Actief toezicht houden

Aan het begin van het onderzoek had ik als doel gesteld: *‘Na 14 weken laten de bovenbouwleerkrachten een actieve houding zien op het schoolplein. Alle leerkrachten laten in de laatste observatie en enquête zien dat ze actief bewegen op het plein’*.

In tabel 3 is zichtbaar dat ‘rondlopen op het plein’ bij de leerkrachtenquête van een 7 is gestegen naar een 8,5. Bij de leerling-enquête is het gestegen van een 6,2 naar een 7,6. Het verschil is dus zowel bij leerkrachten als bij leerlingen te merken. Bij de observaties werd duidelijk dat leerkrachten kiezen voor observeren, positief spel stimuleren of actief rondlopen op het plein. Dit betekent dat de leerkrachten niet te allen tijden actief zijn, maar wel een doel hebben. Hierover stel ik mezelf de vraag: ‘Is het doel dat de leerkracht stelt dan geen stimulans voor een positieve sfeer?’ Ik zou aan de hand van dit onderzoek kunnen concluderen dat niet actief rondlopen op het plein een positieve sfeer bevordert, zoals Golly en Sprague (2011) beweren, maar dat de leerkrachten een bewuste keuze moeten maken over hun invulling als pleinwacht.

5.1.3 Complimenteren van kinderen

Aan het begin van het onderzoek had ik als doel gesteld: *‘Na 14 weken geven de bovenbouwleerkrachten complimenten aan kinderen op het plein. De score tussen de beginmeting en de eindmeting is minstens met één punt gestegen’*. De bovenbouwleerkrachten hadden zichzelf in de beginmeting, zichtbaar in tabel 1, gemiddeld een 5,9 gegeven op het geven van complimenten aan kinderen op het plein. De theorie geeft aan dat het bekrachtigen van positief pleingedrag, de omgang met elkaar bevordert en negatief gedrag vermindert (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Regelmatig complimenteren van kinderen tijdens spel kan dus voor een positieve sfeer zorgen.

In de eindmeting, zichtbaar in tabel 3, scoorden de bovenbouwleerkrachten gemiddeld een 8,1. Hier is dus grote vooruitgang geboekt. Als onderzoeker heb ik gezorgd voor bewustwording bij het bovenbouwteam. Ze ervaren de meerwaarde van complimenten geven, dat te verklaren is door de hogere score binnen de eindmeting. Dit vind ik een waardevol onderdeel binnen het onderzoek.

5.1.4 Mijn onderzoeksvraag

Mijn onderzoeksvraag was: *“Hoe kan ik als gedragsspecialist, samen met het bovenbouwteam van mijn basisschool, de rol van de leerkracht op het gebied van het effectief toezicht houden op het schoolplein zodanig veranderen, dat kinderen zelfstandig(er) conflictsituaties oplossen en de sfeer op het plein verbetert?”*

In tabel 3 is zichtbaar dat de sfeer op het plein volgens de kinderen is verbeterd. De sfeer op het plein is van een 7,3 naar een 7,9 gestegen. Daarnaast geven de leerkrachten in de eindmeting aan dat zij de sfeer op het plein gemiddeld ervaren als een 8,9. Ik vond het jammer dat ik in de beginmeting de leerkrachten niet gevraagd heb om een score te geven voor de sfeer op het plein. Vanuit de leerkracht kan ik het verschil niet analyseren. Volgende keer zou ik mijn leerkrachtenquête aanpassen.

Uit mijn onderzoek is gebleken dat de rol van de leerkracht invloed heeft op de sfeer op het plein. De bovenbouwleerkrachten van mijn basisschool hebben de sfeer op het plein verbeterd door bewuster te worden van hun eigen gedrag. Ze hebben daarom de kinderen meer complimenten gegeven en een meer actieve houding aangenomen op het plein, waardoor de kinderen beseffen dat er toezicht is (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Mijn rol als onderzoeker is hierin belangrijk geweest. Door mijn onderzoek zijn zij zich bewust geworden van hun rol als leerkracht op het plein. Doordat ik de betrokkenheid van mijn bovenbouwcollega's stimuleerde, werkten zij gemotiveerd aan de opgestelde actiepunten

Het blijkt dat 93% van de kinderen probeert het conflict zelf op te lossen. Wanneer het de kinderen niet lukt, is in tabel 4 te zien dat 51% van de kinderen het conflict zelf oplost, maar met hulp van de leerkracht. In tabel 4 is af te lezen dat leerkrachten merken dat meer kinderen het conflict zelf proberen op te lossen en tevens wordt er nu sneller voor gekozen om kinderen

het te laten oplossen met ondersteuning van de leerkracht. Er wordt de kinderen dus meer zelfverantwoordelijkheid gegeven. Dit sluit goed aan bij de theorie van De Jong en Verheijen (2006). Zij geven aan dat kinderen verantwoordelijk moeten zijn bij het oplossen van conflicten en leerkrachten ze het vertrouwen moeten geven dat ze het zelfstandig kunnen oplossen (De Jong & Verheijen). De kinderen zijn na dit onderzoek dus zelfstandiger geworden in het oplossen van conflicten.

5.2 Mijn aanbevelingen

Na het trekken van conclusies, is het tijd om vooruit te kijken (Harinck, 2011). Uit mijn onderzoek zijn bepaalde punten blijven liggen, die wel belangrijk zijn om de handelingscyclus te voltooien (Harinck). Hieronder beschrijf ik enkele aanbevelingen voor de school die in de toekomst nog kunnen worden opgepakt.

Speciale onderwijsbehoeften

Uit de studiemiddag van De Vreedzame School kwam naar voren dat het bovenbouwteam behoefte heeft aan een betere communicatie over de aanpak van kinderen. Bij ons op school zijn er verschillende kinderen met speciale onderwijsbehoeften die een speciale aanpak behoeven als het gaat om aanspreken op het plein. Van Beukering, et al. (2009) geeft aan dat het belangrijk is om goed af te stemmen op de onderwijsbehoeften van een leerling. Op deze manier krijgt de leerling de mogelijkheid om de onderwijsdoelen te behalen (Van Beukering, et al.). Ik zou aanbevelen om een aantal keer per jaar een overlegmoment te plannen, waarin leerlingen met speciale onderwijsbehoeften worden besproken, zodat het team weet hoe om te gaan met het kind. De focus is dan naast het groene niveau van de BAG piramide (bijlage 4), zoals beschreven in paragraaf 1.3, ook gericht op het rode niveau (Das & Schouws, 2011). Het rode niveau is gericht op interventies met individuele leerlingen, omdat zij niet mee kunnen komen met de gehele groep (Das & Schouws). Deze kinderen kunnen zorgen voor een onveilige sfeer binnen de school (Golly & Sprague, 2011). Het is dan ook belangrijk om tevens aandacht te besteden aan het rode niveau. Om kinderen binnen het rode niveau goed te ondersteunen is het belangrijk hun veroorzakers op het gebied van activiteiten, gebeurtenissen of gedragingen te herkennen, wat leidt tot negatief gedrag (Golly & Sprague). Tijdens de overlegmomenten kan hierover gesproken worden om negatief gedrag te voorkomen op het plein (Golly & Sprague).

Rode draad door de school

Door mijn onderzoek over ‘de rol van de leerkracht op het plein’ heeft het bovenbouwteam een mooie ontwikkeling doorlopen over hun bewustwording van hun handelingen op het schoolplein. Het bovenbouwteam heeft de meerwaarde ervaren van het complimenteren van kinderen en de actieve deelname op het plein. Dit heb ik als onderzoeker ontwikkeld door het bovenbouwteam onderdeel te laten zijn van het onderzoek. Ik heb tijdens het onderzoek een circulair mandaat ontwikkeld, omdat ik mij gericht heb op de behoeften en visie van het bovenbouwteam (Cauffman & Van Dijk, 2009). Om de middenbouw goed te laten aansluiten op de bovenbouw, zou ik aanbevelen het onderzoek volgend jaar te starten voor het groep 3/4 plein. Hierdoor ontstaat een rode draad door de school en dit zorgt voor eenduidigheid. Door eenduidigheid ontstaan heldere verwachtingen en die creëren voorspelbaarheid en een positieve sfeer bij kinderen (Golly & Sprague, 2011).

Hulp van ambulant personeel

Tijdens de vergadering kwam naar voren dat er aan het begin van de pauze geen toezicht is op het plein. Dit komt omdat de leerkrachten binnen, de kinderen nog naar buiten aan het sturen zijn. Er werd door het team geopperd om ambulant personeel in te zetten die de eerste vijf minuten van de pauze de taak als pleinwacht op zich nemen, zodat er ook aan het begin van de pauze toezicht is. Dit punt is tot op heden nog niet opgepakt. Omdat dit een punt is dat tijdens de bovenbouwvergadering naar voren kwam, is het mijn aanbeveling om te onderzoeken in hoeverre dit punt draagkracht heeft in de gehele school.

5.3 Verdere discussie

Het team heeft in de enquêtes en interviews aangegeven een bewustwording over hun eigen handelen als leerkracht op het plein te hebben ervaren. Als onderzoeker heb ik mijn collega's kritisch laten kijken naar hun eigen gedrag. Dit heeft een positieve werking gehad op het onderzoek. Het intrigeert mij en roept vragen op: ‘Wat is er veranderd in de kijk van de leerkracht?’ Mijns inziens heeft dit te maken met het vermeerderen van complimenten aan kinderen op het plein. Zowel dit onderzoek als de theorie geeft aan dat het geven van complimenten op het plein een positieve werking heeft op de sfeer (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Collega's gaven aan dat ze na het onderzoek meer gefocust zijn op het positieve en daardoor meer kunnen genieten van de momenten om hen heen. Mijn

onderzoek en de begeleiding hierin hebben dus geleid naar een andere houding van de leerkracht. Wat zegt dit onderzoek dan verder over het handelen van de leerkracht? Ik merk aan mezelf dat ik de gehele dag door kinderen meer positief bekrachtig. Dit heeft een positief effect op de sfeer in de klas. Das en Schouws (2011) geven dan ook aan dat kinderen zich gezond ontwikkelen als zij vier keer positieve aandacht krijgen tegenover een correctie. In hoeverre heeft dit onderzoek consequenties voor het leerkrachtgedrag in het algemeen? Collega's kunnen dit onderzoek zien als een ontwikkeling op het plein. Maar hoe kan dit onderzoek bijdragen aan het gedrag van de leerkracht in de klas? In hoeverre kan ik als gedragsspecialist de ontwikkelingen van het leerkrachtgedrag in het algemeen ondersteunen? Ik hoop dat dit onderzoek heeft geleid tot een bredere kijk, dan enkel het schoolplein en dat de ontwikkelingen op het schoolplein hebben gezorgd voor bewustwording op leerkrachtgedrag in het algemeen.

Hoofdstuk 6: Reflectie

Dit afsluitende hoofdstuk wijd ik aan zelfreflectie, zodat ik mijn eigen ontwikkeling binnen dit onderzoek kan doorlopen. Om tot goede reflectie te komen, zal ik gebruik maken van het ui-model van Korthagen en Vasalos (in: Van Beukering & Van der Wolf, 2009). Het ui-model beschrijft verschillende niveaus binnen en buiten de persoon (Van Beukering & Van der Wolf). Ik heb voor deze reflectievorm gekozen, omdat ik het ui-model als meest prettig heb ervaren binnen de Master SEN opleiding tot gedragsspecialist.

6.1 Mijn ontwikkelingsdoelen

In paragraaf 1.5 is te lezen dat ik mij wilde richten op drie competenties: interpersoonlijk, samenwerking met collega's en eigen ontwikkeling. Bij de interpersoonlijke competentie heb ik mij gericht op het versterken van het zelfbeeld, vertrouwen en welbevinden van het kind (Fontys OSO, z.d.). Dit heb ik bewerkstelligd door een sociaal competente leerkracht te zijn die gericht is op positieve bekrachtiging op het plein (De Jong & Verheijen, 2006). Uit mijn onderzoek blijkt dat positieve bekrachtiging een positief effect heeft op het welbevinden van het kind (Van Wermeskerken, 2006). Dit was niet alleen voor het bovenbouwteam, maar ook voor mezelf een eye-opener. Ik merkte bij mezelf dat ik begon te beseffen hoe groot de invloed van de leerkracht is op de sfeer op het plein. Hierdoor keek ik anders naar mijn eigen rol en ging ik op een andere manier mijn pleinwacht invullen. Ik complimenteer kinderen meer op het plein en ik merk dat de kinderen dit als prettig ervaren. Momenteel krijg ik het steeds drukker met kinderen om mij heen op het plein, omdat ze gezellig met mij willen kletsen. Dit sluit dan ook aan op mijn competentie 'werken aan de eigen ontwikkeling'. Binnen deze competentie heb ik gewerkt aan mijn eigen functioneren als leerkracht en de invloed daarvan op het gedrag van het kind (Fontys OSO, z.d.). Mijn leerkrachtgedrag is door dit onderzoek veranderd.

Ik wilde mij ook verder ontwikkelen in de competentie 'samenwerking met collega's'. Dit heb ik verwezenlijkt door mij te gaan verdiepen in het ontwikkelen van een circulair mandaat (Cauffman & Van Dijk, 2009). Tijdens de vergadering heb ik grote betrokkenheid ervaren en openheid tot feedback. Ik merk dat mijn collega's gemakkelijk naar mij toe stappen voor een vraag en dat er tussen het onderzoek door leuke opmerkingen werden gemaakt die aangeven

dat ze positieve veranderingen ervaren op het plein. Ik kan zeer genieten van de tussendoor opmerkingen. Ik kan daaruit concluderen dat mijn collega's achter het onderzoek staan en met mijn onderzoek bezig zijn. Ik heb dus op een goede manier aangesloten op hun visie op onderwijs (Cauffman & Van Dijk). Dit vond ik een zeer waardevol moment binnen het onderzoek. Ik vind het belangrijk dat collega's achter mijn onderzoek staan, zodat ik ze verder kan helpen in hun ontwikkeling.

6.2 Positieve bekrachtiging

Binnen mijn onderzoek heb ik geleerd dat positieve bekrachtiging bij kinderen positief werkt op hun gedrag (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Maar in mijn onderzoek heb ik ook ervaren dat de positieve reacties die ik heb ontvangen voor mijn onderzoek, hebben meegewerkt in mijn welbevinden binnen dit onderzoek. Na de vergadering heb ik veel complimenten gekregen over de presentatiewijze en mijn manier van leiden tijdens de vergadering. Tevens zat er een onderbouwcollega bij de vergadering die het gevoel had dat de vergadering ook voor haar interessant zou zijn. Ik voelde me zeer gevleid. Achteraf gaf ze mij het compliment dat ik de vergadering positief geleid heb. Dit vond zij erg knap en opvallend. Deze complimenten en meer, tijdens mijn onderzoek, geven mij steeds meer het gevoel dat ik de kennis en vaardigheden heb om een onderzoek te leiden. Dit is ten goede geweest voor mijn onzekerheid en verlegenheid. Hierdoor durfde ik sneller op collega's af te stappen om met ze in gesprek te gaan. Ik merk dat ik behoefte heb aan bevestiging dat ik het goed doe. Omdat positieve bekrachtiging een positief effect heeft op mijn welbevinden, wil ik dit ook meer inzetten bij mijn collega's (Bongaards & Sas, 2000; Golly & Sprague, 2011). Vaak ben ik van mening dat bepaalde dingen goed lopen of goed worden georganiseerd. Echter, ik geef dat nog niet terug aan mijn collega's. Dit wil ik in de toekomst meer gaan uitvoeren. Zo kan ik er voor zorgen dat ook mijn collega's hun welbevinden kunnen vergroten door positieve bekrachtiging. Uit eigen ervaring weet ik hoe belangrijk het is om je veilig en prettig te voelen binnen een team. Ik vind het dan ook belangrijk dat ik mijn collega's een gevoel van welbevinden geef. Tevens heeft het een positief effect op mijn ontwikkeling binnen mijn competentie 'samenwerken met collega's' (Fontys OSO, z.d.). Deze competentie zal ik dus ook in mijn toekomst willen blijven ontwikkelen.

6.3 Mijn onzekerheden

Ook heeft mijn onzekerheid tegengewerkt in mijn onderzoek. Door mijn onzekerheid krijg ik een afwachtende houding, met als gevolg uitstelgedrag. Dit heeft ervoor gezorgd dat ik opstart problemen in het praktijkgedeelte kreeg. Ik vind het moeilijk om tijd te vragen van mijn collega's, omdat ik weet dat er tijdsdruk ervaren wordt in het onderwijs. Toch is het bovenbouwteam zeer behulpzaam en staan zij te allen tijde voor iedereen klaar. Ik ben bang om fouten te maken en wil het dus graag goed doen. Ik wil mijn collega's serieus nemen en wil zelf ook graag serieus genomen worden. Het is voor mij een belangrijk leerproces geweest om minder voor anderen te denken en meer in overleg te gaan met mijn collega's, zodat ik weet of ze tijd hebben ja of nee.

6.4 Trots

Ik ben trots op mezelf dat ik mijn grootste onzekerheid 'samenwerken met collega's' als rode draad in mijn onderzoek heb verwerkt. Ik verplichtte mezelf ertoe om mij hierin te ontwikkelen. Het behalen van dit onderzoek voelt als een persoonlijke overwinning en een opening om mij verder te ontwikkelen binnen deze competentie. Ik vind het dan ook belangrijk om mij te allen tijde te blijven ontwikkelen. Ik ben van mening dat ik nooit uitgeleerd ben. Mijn LB-functie als gedragsspecialist zal hierdoor beter uitvoerbaar worden, omdat ik steeds gemakkelijker met mijn collega's kan en durf samen te werken.

6.5 Een meerwaarde voor mijn basisschool

Verschillende keren heb ik van bovenbouwcollega's teruggekregen dat ze zich bewuster zijn geworden van hun rol op het plein. Door de bewustwording bij mijn collega's hebben ze meer plezier gekregen in hun rol als pleinwacht. Ze ervaren meer gezelligheid op het plein, omdat ze meer gericht zijn op het kijken naar positief gedrag. Daarnaast is er binnen de commissie van De Vreedzame School besproken om mijn onderzoek volgend jaar uit toe voeren op het groep 3/4 plein. Dit vond ik erg leuk om te horen. Als persoon ben ik doelgericht ingesteld. Voor alles wat ik doe heb ik een doel. Ook binnen dit onderzoek heb ik verschillende doelen gesteld. Daarbij had ik nog een los doel voor mezelf: 'Het team moet een meerwaarde ervaren aan dit onderzoek'. Ik vind het belangrijk dat wat ik doe, nut heeft voor de ontwikkelingen binnen de school. Ik ben tevreden over het eindresultaat. Ik zie verandering binnen het bovenbouwteam en opening bij de middenbouw. Dit geeft mij een gevoel van voldoening.

Literatuurlijst

- Beukering, T. van, Lange, S. de & Pameijer, N. (2009). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam. Samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Leuven: Acco.
- Beukering, T. van & Wolf, K. van der (2009). *Gedragsproblemen in scholen. Het denken en handelen van leraren*. Leuven: Acco.
- Bongaards, B. & Sas, J. (2000). *Vakbekwaam onderwijzen*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Cauffman, L. & Dijk, D.J. van (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Das, T. & Schouws, N. (2011). *Brede aanpak gedrag verhoogt prestaties. Van 12 tot 18, januari 2011*, 54-55. Verkregen op 11 juni 2012, via http://www.swpbs.nl/files/637/brede_aanpak_gedrag.pdf
- Fontys OSO (z.d.). *Competentieprofiel Gedragsspecialist*. Verkregen op 7 januari 2012, via <https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/GSAmsterdam20102011-2/default.aspx>
- Franke, R. & Wildeboer, T. (2006). *Inclusief onderwijs in Amerika. Speciaal onderwijs is een service, geen plek. Tijdschrift voor inclusief onderwijs, april 2006*, 1-5. Verkregen op 18 mei 2012, via [https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/GSAmsterdam20102011-2/Documenten/Modules%20eeste%20jaar/GS01%20\(introductie%20opleiding%20en%20inclusie\)/Inclusief%20onderwijs%20in%20amerika.pdf](https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/GSAmsterdam20102011-2/Documenten/Modules%20eeste%20jaar/GS01%20(introductie%20opleiding%20en%20inclusie)/Inclusief%20onderwijs%20in%20amerika.pdf)
- Golly, A. & Sprague, J. (2011). *Positive Behavior Support. Goed gedrag kun je leren!* Huizen: Pica.
- Harinck, F. (2011). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.

- Jong, R. de & Verheijen, W. (2006). *Ruzie?? Competent oplossen!* JSW, 91 (4), 22-25.
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2010). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Baarn/Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff.
- Kleijnen, R. (2008). *Zorgspecialisten, passend onderwijs en de 1-zorgroute*. Verkregen op 5 mei 2012, via <https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/layouts/OSSSearchResults.aspx?k=leerkrachten%20begeleiden&cs=Deze%20site&u=https%3A%2F%2Fportal.fontys.nl%2Finstituten%2Foso%2FGedragsspecialist>
- Lange, R. de, Montessori, N.M. & Schuman, H. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Apeldoorn: Garant.
- Lieshout, T. van (2002). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen. Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Meijer, C.J.W. (2006). *WSNS. Welbeschouwd*. Apeldoorn: Garant.
- Pauw, L., Schaap, C., Sonderen, J. van & Ven, M. van der (2011). *Handleiding De Vreedzame School. Democratie moet je leren!* Maartensdijk: Eduniek in onderwijs.
- Ponte, P. (2004). *Speciale onderwijszorg vraagt om interactieve professionaliteit en interactieve kennisontwikkeling. Aanzet tot een opleidingsconcept*. Tijdschrift voor orthopedagogiek, 4, 347-356. Verkregen op 19 mei 2012, via [https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/GSAmsterdam20102011-2/Documenten/GS10%20praktijkonderzoek/Ponte,P.%20\(2004\)%20Speciale%20Onderwijszorg%20vraagt%20om%20interactieve%20professionaliteit%20en%20interactieve%20kennisontwikkeling.pdf](https://portal.fontys.nl/instituten/oso/Gedragsspecialist/GSAmsterdam20102011-2/Documenten/GS10%20praktijkonderzoek/Ponte,P.%20(2004)%20Speciale%20Onderwijszorg%20vraagt%20om%20interactieve%20professionaliteit%20en%20interactieve%20kennisontwikkeling.pdf)
- Warmeskerken, L. van (2006). *Goed gedrag op de speelplaats*. Praxisbulletin, 24 (4), 3-7.

Bijlage 1: Vragenlijst bovenbouwleerkrachten

Beste bovenbouwcollega's,

Aan het einde van het vorige schooljaar heb ik jullie gevraagd ideeën aan te dragen voor mijn onderzoek. Uiteindelijk hebben de meeste collega's gekozen voor interactie tussen kind en leerkracht. Dit onderwerp heb ik kleiner gemaakt door mij enkel te richten op het bovenbouwplein. Ik wil dan ook onderzoeken wat de invloed van de leerkracht is op het gedrag van het kind bij het voeren van een interventie tussen kind en leerkracht.

Na de vakantie moet ik de eerste drie hoofdstukken van mijn onderzoek af hebben en daar heb ik jullie mening bij nodig.

Zouden jullie dan ook zo spoedig mogelijk deze vragen willen beantwoorden en mij deze terug willen mailen? Bedankt!

1. Waar ben je tevreden over op het plein?
2. Waar zou je in de toekomst nog verandering in willen zien op het plein?
3. Hoe vind je de interactie verlopen op het plein tussen kind en leerkracht?
 - a. Welke verschillen zie je binnen het bovenbouwteam?
 - b. Welke overeenkomsten zie je binnen het bovenbouwteam?
4. Hoe vind je het oplossen van conflicten tussen kind en leerkracht verlopen?
 - a. Welke verschillen zie je binnen het bovenbouwteam?
 - b. Welke overeenkomsten zie je binnen het bovenbouwteam?

Dank je wel voor je medewerking!

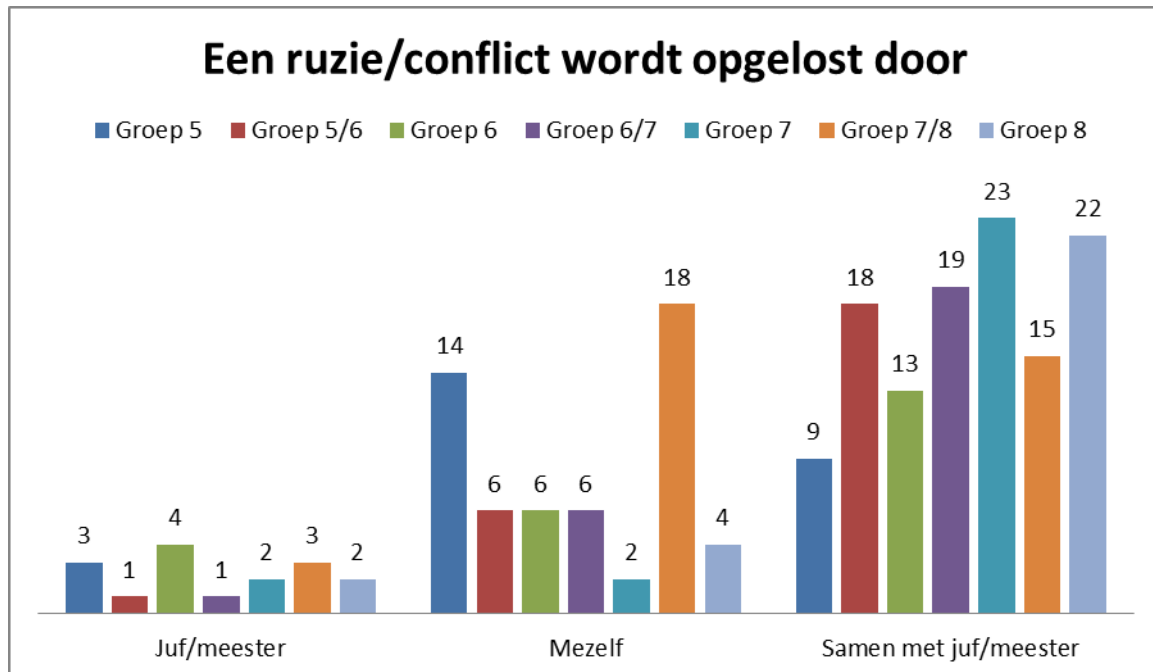
Groetjes Melissa

Bijlage 2: Toezicht houden volgens Golly & Sprague (2011)

	Element	Componenten
1.	Bewegen	a. Constant rondlopen b. Volgens een willekeurige route c. Met extra aandacht voor probleemgebieden
2.	Rondkijken	a. Constant rondkijken b. Letten op zowel gewenst als ongewenst gedrag c. Met extra aandacht voor probleemgebieden d. Kijken, maar ook luisteren e. Vergroten gelegenheid voor positief contact
3.	Positief contact	a. Vriendelijke, behulpzame, open houding b. Proactief, straalt zekerheid uit c. Reageert op veel gebeurtenissen
4.	Positieve bekrachtiging	a. Direct b. Passend bij gedrag c. Consequent (ten aanzien van gedrag en collega's) d. Reageert op veel gebeurtenissen
5.	Educatieve correcties	a. Direct b. Passend bij gedrag c. Niet verwijtend, niet scherp d. Specifiek voor dat gedrag e. Systematisch: correctief, voordoend, leidinggevend, toetsend, opnieuw toetsend f. Consequent (ten aanzien van gedrag en collega's)
6.	Direct en consistent laten voelen van de consequenties	a. Neutrale, zakelijke houding b. Niet verwijtend, niet scherp c. Consequent (ten aanzien van gedrag en collega's) d. Eerlijk, niet naar willekeur
7.	Op team gericht, op basis van feiten besluiten nemen en optreden	a. Ondersteund door het management b. Wekelijks bijeenkomsten met andere toezichthouders c. Gegevens over interventie verzamelen en analyseren d. Deelname van alle teamleden en goede onderlinge communicatie e. Maakt deel uit van een gedragsondersteuningsprogramma op schoolniveau

Bijlage 3: Onderzoek juni 2011 op mijn basisschool

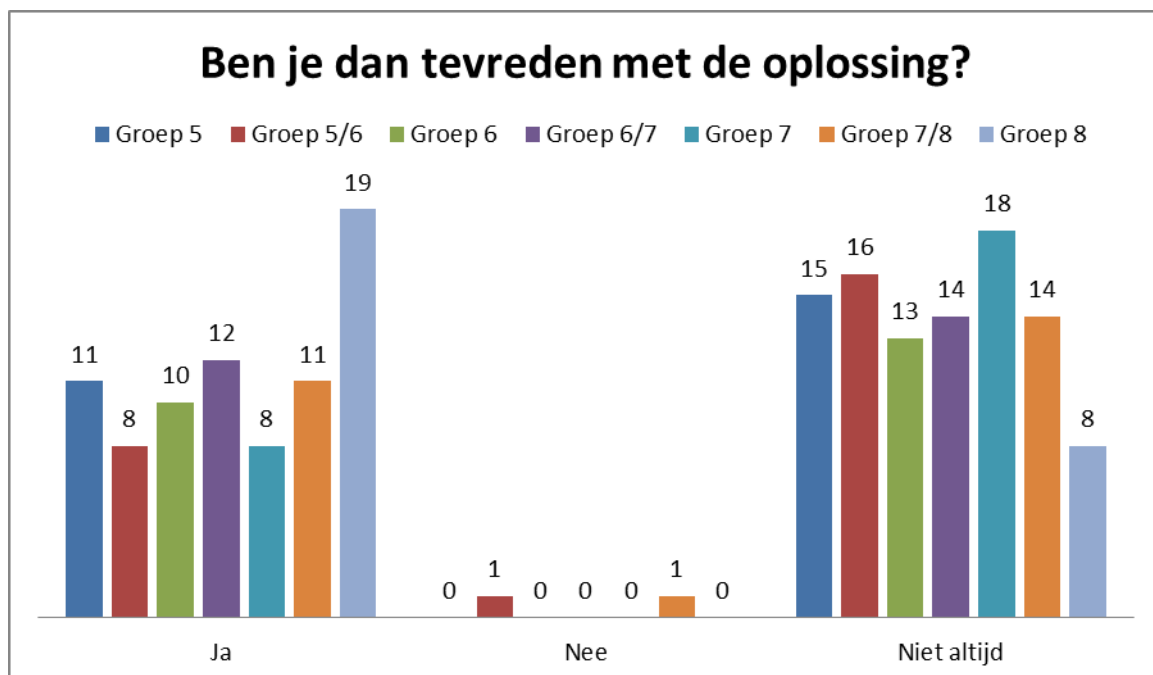
De getallen bij de grafieken geven aan hoeveel kinderen van de groep het antwoord gegeven hebben.

Juf/meester: 8,4%

Mezelf: 29,3%

Samen met juf/meester: 62,3%

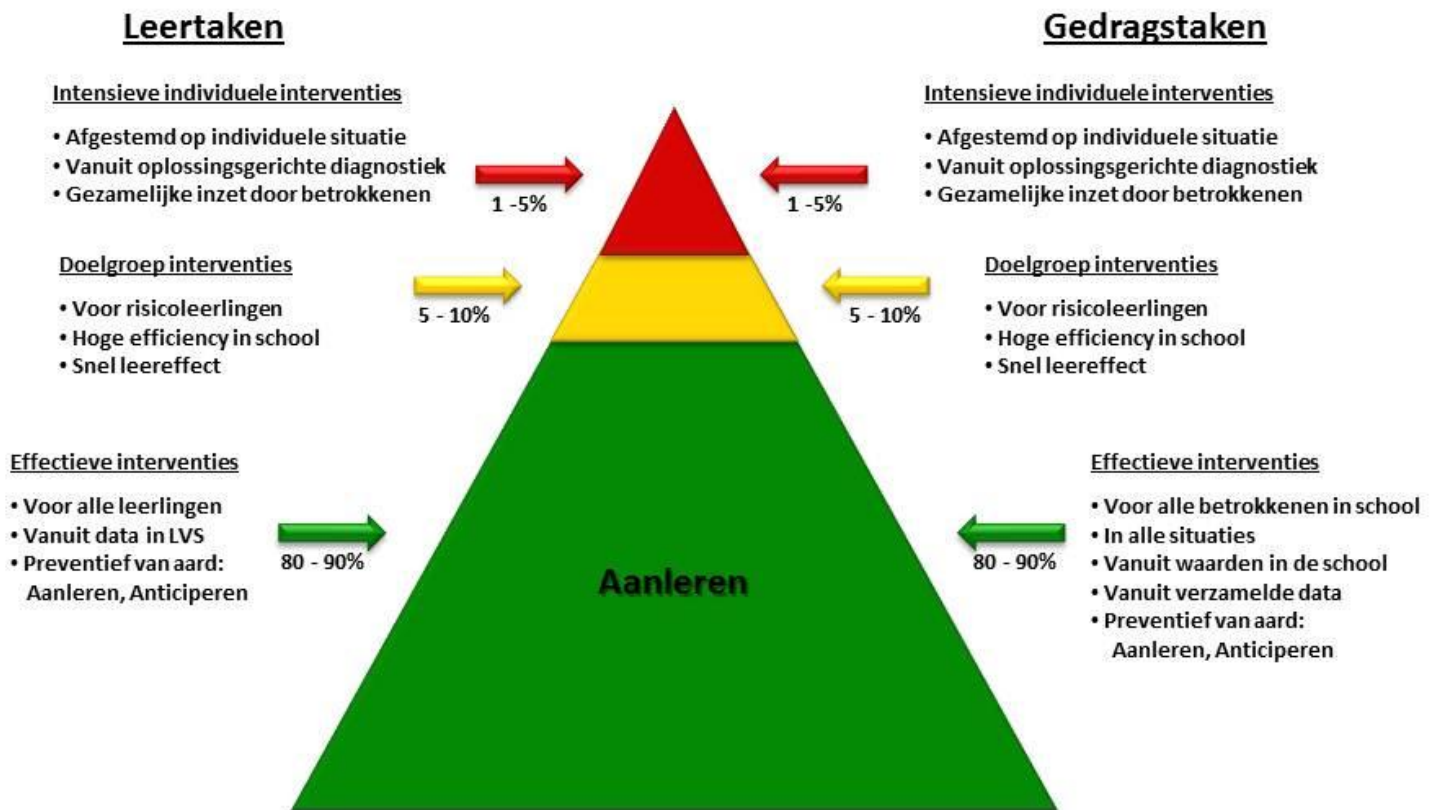
Ja: 44%

Nee: 1%

Niet altijd: 55%

Bijlage 4: Brede Aanpak Gedrag (BAG) piramide

Schoolbrede aanpak op leer- en gedragsgebied bij leerlingen te bevorderen

Uit: Das, T. & Schouws, N. (2011). *Brede aanpak gedrag verhoogt prestaties. Van 12 tot 18, januari 2011*, 54-55. Verkregen op 11 juni 2012, via

http://www.swpbs.nl/files/637/brede_aanpak_gedrag.pdf

Bijlage 5: Vijf stijlen van omgaan met conflicten

De Vreedzame School (Pauw, et al., 2011, p.130) onderscheidt vijf stijlen van omgaan met conflicten: *wedijveren, samenwerken, vermijden, aanpassen en compromis sluiten*.

Wedijveren is op eigen belang en niet op het belang van de ander gericht.

Aanpassen is niet op het eigen belang, maar juist op het belang van de ander gericht, het tegengestelde van forceren.

Vermijden streeft noch het eigen belang noch die van de ander na, het kind ontloopt een conflict.

Samenwerken, een actieve en assertieve opstelling, zowel op eigen belang als op het belang van de ander gericht.

Compromis sluiten is matig gericht op het eigen belang en matig gericht op het belang van de ander.

De meest perspectief biedende stijl van omgaan met conflicten is het proberen samen naar een oplossing te zoeken. Toch is er niet één beste stijl. Welke stijl het meest adequaat is, hangt af van de situatie.

Bijlage 6: Stappenplan Mediatie (Pauw et al., 2011)

Introductie

- Introduceer uzelf als mediator.
- Vraag de partijen of ze hulp willen bij het oplossen van het probleem.
- Zoek een rustige plek om de mediatie te doen
- Vraag of ze het eens zijn met de drie regels:
 - o We proberen het probleem op te lossen
 - o We gaan niet schelden
 - o We laten elkaar uitpraten

Luisteren

- Vraag om de beurt aan beiden: 'Wat is er gebeurd?'. Parafraseer.
- Vraag om de beurt aan beiden: 'Wat voelde je toen?'. Vat neutraal samen.
- Vat samen en herformuleer in termen van behoeften en belangen: 'Dus als ik het goed begrijp, wil...'

Zoeken naar oplossingen

- Vraag: 'Wat kun je nu doen om het probleem op te lossen, zodat het voor beide partijen bevredigend is?'. Parafraseer.
- Als er weinig komt, vraag dan door:
 - o Vraag: 'Wat wil je eigenlijk en waarom?'. Parafraseer.
 - o Vraag: 'Wat had je anders kunnen doen?'. Parafraseer.
 - o Vraag: 'Wat heb jij van nodig om het probleem opgelost te hebben?'
- Inventariseer onderliggende belangen. Vat de belangen samen: 'Wat jullie willen is...'

Vinden van oplossingen

- Help beide partijen een oplossing te vinden waar ze zich goed bij voelen. Vraag bijvoorbeeld: 'Kun je oplossingen bedenken die voor beide partijen bevredigend zijn?'. 'Zijn er nog meer mogelijke oplossingen?'
- Leg indien nodig de regels voor brainstormen uit (*zeg alles wat in je opkomt; nog niet oordelen; ga voor zoveel mogelijk ideeën; bedenk ook ongebruikelijke ideeën*).
- Vraag de partijen een plan te maken: wie, wat, wanneer en hoe?
- Laat de partijen de oplossingen en hun plan samenvatten (of doe het zelf), en vraag of het probleem nu is opgelost.
- Herhaal de oplossing in zijn geheel en vraag of ze het er allebei me eens zijn.
- Feliciteer beide partijen met de succesvolle mediatie, geef ieder een hand en vraag: 'Willen jullie elkaar ook een hand geven?'

Bijlage 7: Leerling-enquête beginmeting

Het schoolplein

Deze enquête gaat over het schoolplein tijdens de kleine pauze. Want hoe gezellig vind jij het op het plein? Vind je dat de meesters en juffen goed op je letten? Deze vragen en meer staan in deze enquête. Om er voor te zorgen dat je het naar je zin hebt op het plein, zijn jouw antwoorden erg belangrijk. Vul ze dan ook eerlijk in.

Je hoeft je naam er niet op te schrijven, dus de meesters en juffen weten niet welk antwoord jij hebt gegeven.

Succes!

Ik zit in groep:.....

Ik ben een: meisje / jongen (streep door wat fout is)

Kleur het rondje in dat het best bij jouw antwoord past

1. Ik vind het in de pauze....

Heel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Heel
stom											gezellig

beetje gezellig

2. De juffen en meesters letten op de kinderen

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Niemand									Iedereen

sommige

3. De juffen en meesters lopen rond op het plein

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Niemand									Iedereen

sommige

Kleur het rondje in dat bij jouw antwoord past

4. Als er wat aan de hand is, dan is de juf/meester er....

☐ Altijd	☐ Vaak	☐ Soms	☐ Nooit
------------------------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------------

5. Ik heb een conflict tijdens de pauze

O Altijd

O Vaak

O Soms

O Nooit

6. Als ik een conflict heb, dan...

O los ik het zelf op

O los ik het zelf op, met de hulp van juf/meester

O los ik het samen met de juf/meester op

O lost de juf/meester het op

O anders,

namelijk.....

.....

7. Als ik met een conflict naar de juf/meester ga, dan...

O houdt juf/meester het in de gaten en ga ik verder spelen

O roept juf/meester het kind om het conflict op te lossen

8. Als het conflict opgelost is, dan ben ik tevreden met de oplossing

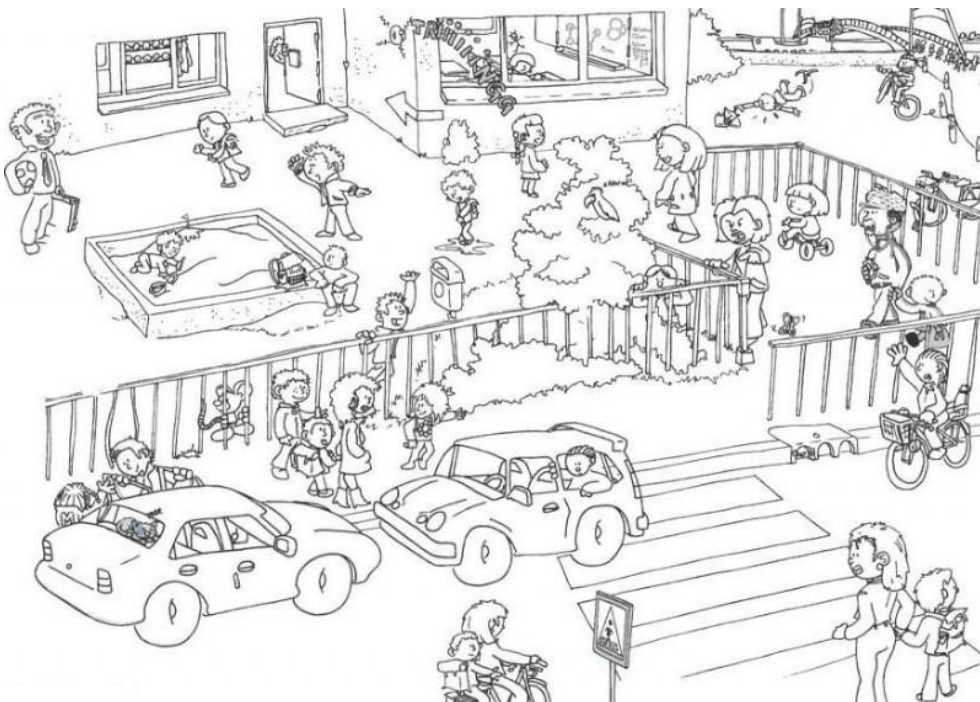
O Altijd

O Vaak

O Soms

O Nooit

Bedankt voor het invullen van deze enquête!!!

Bijlage 8: Leerkrachtenenquête beginmeting

Naar aanleiding van jullie antwoorden op mijn vragenlijst (in de kerstvakantie) heb ik een enquête opgesteld om te kunnen meten hoe het bovenbouwteam tegen verschillende onderwerpen aan kijkt. Ik richt mij met name op onze houding op het plein en op het oplossen van conflicten met kinderen.

De antwoorden van deze enquête zal ik verwerken in mijn onderzoek. De enquête wordt anoniem afgenomen.

Succes!

Kleur het bolletje in dat het best bij jouw antwoord past.

1. Als ik pleindienst heb, ben ik snel buiten

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

2. Ik kies een bewuste plek om te staan

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

3. Ik loop rond op het plein

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

4. Kinderen met speciale onderwijsbehoeften houd ik extra in de gaten

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

5. Ik geef kinderen op het plein complimenten voor het gedrag

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

6. Mijn belangrijkste taken op het plein zijn:

-
.....
-
.....
-
.....

7. Als een kind naar mij toe komt met een conflict, dan...

☐ geef ik bij het kind aan dat ik het in de gaten houd

☐ los ik het conflict meteen op

☐ anders, namelijk

.....
.....

8. Als een kind een conflict heeft, dan...

☐ laat ik de kinderen zelf het conflict oplossen

☐ laat ik de kinderen zelf het conflict oplossen, maar ik sta erbij voor ondersteuning

☐ los ik samen met de kinderen het conflict op

☐ los ik het conflict op voor de kinderen

9. Als ik op het plein een conflict zie ontstaan, dan...

☐ grijp ik in

☐ dan wacht ik af en grijp alleen in als het uit de hand loopt

☐ dan wacht ik totdat de kinderen naar mij toe komen

Bedankt voor het invullen van de enquête. De uitslagen van deze enquête zullen later aan jullie getoond worden.

Melissa

Bijlage 9: Observatie op het plein

Observatieschema “leerkrachtgedrag op het schoolplein”

Ik observeer in twee weken tijd alle dagen van de week op het schoolplein in de pauze, van 10.20-10.30 uur. Ik grijp nooit in bij een incident. Dat doet de pleinwacht. Ik noteer leerkrachtgedrag dat ik waarneem.

Ik noteer de volgende gegevens over waarneembaar leerkrachtgedrag op onderstaand observatieschema: loopwijze leerkracht, interactie met kinderen, invulling van hun taak op het plein.

Aandachtspunt: Houding van de leerkracht op het plein

Periode	Welke situatie wordt geobserveerd?	Wie? (collega's geef ik aan met een cijfer)	Wat zag ik?	Mijn interpretaties
Week 8 en week 10: 20 februari t/m 9 maart.	Tijdens de kleine pauze op het bovenbouwplein van 10.20 uur t/m 10.30 uur.			

Bijlage 10: Interview met de leerkracht

Datum interview:.....

1. Hoe heb je de resultaten ervaren tijdens en na de bijeenkomst?

Antwoord:

2. Welk leerkrachtgedrag heb je aangepast na de bijeenkomst? Waarom?

Antwoord:

3. Wanneer je negatief gedrag op het plein ziet, kies je dan voor 'watchful waiting' of direct ingrijpen? Waarom?

Antwoord:

Bijlage 11: Tijdspad

Activiteiten	Datum
LOL-bijeenkomst 5	Week 3: 16 januari
Afname enquête bij leerkrachten en leerlingen	Week 4 en 5: 23 januari t/m 5 februari
Studiemiddag De Vreedzame School over de rol van de leerkracht op het schoolplein	Week 6: 8 februari
Verslag schrijven over de studiemiddag	Week 6: 9 en 10 februari
Verwerking enquêtes	Week 6 en 7: 6 februari t/m 17 februari
Observeren op het schoolplein	Week 8 en 10: 20 februari t/m 9 maart
LOL-bijeenkomst 6	Week 10: 5 maart
Observatiegegevens verwerken	Week 11 en 12: 12 maart t/m 23 maart
Resultaten enquêtes en observatie bespreken met het team en opzetten actieplan	Week 13: 27 maart
Team vragen voor akkoord verslaglegging bovenbouwbespreking	Week 13: 28 maart t/m 30 maart
LOL-bijeenkomst 7	Week 16: 16 april
Afnemen van de interviews	Week 19: 9 mei
Verwerken van de interviews	Week 19: 10 mei en 11 mei
Geïnterviewde vragen om akkoord verslag	Week 19: 11 mei
Schrijven hoofdstuk 4 en evt. hoofdstuk 3 aanpassen	Week 13 t/m 19: 26 maart t/m 13 mei
Afname leerling-enquête voor eindmeting	Week 21: 23 mei
Verwerking leerling-enquête	Week 21: 23 mei t/m 25 mei
Schrijven hoofdstuk 5	Week 18 t/m 21: 30 april t/m 27 mei
Schrijven samenvatting en voorwoord	Week 21: 21 mei t/m 27 mei
Concept onderzoeksplan inleveren	Week 22: 28 mei
LOL-bijeenkomst 8	Week 22: 28 mei
Eventuele aanpassingen van het onderzoek	Week 23: 4 juni t/m 10 juni
Inleveren eindverslag onderzoek	Week 24: 11 juni
Presentatie onderzoek	Week 25: 2 juli

Bijlage 12: Ruwe score beginmeting

In de tabellen met resultaten van de enquêtes zijn lege vakken zichtbaar, omdat niet alle vragen en/of antwoordmogelijkheden bij de leerkrachten en de leerlingen aanwezig waren. Hier zijn dus geen scores van aanwezig. Hier heb ik voor gekozen, omdat ik niet alle vragen bij de onderzoeksgroep vond passen.

Gemiddelde score:

	Beginmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen
Snel buiten op het plein	7,1	
Sfeer op het plein		7,3
Rondlopen op het plein	7	6,2
Observeren	8,2 (keuze bewuste plek)	6,9 (leerkrachten letten op kinderen)
Kinderen met speciale onderwijs-behoefte extra in de gaten houden	8,2	
Kinderen complimenteren	5,9	

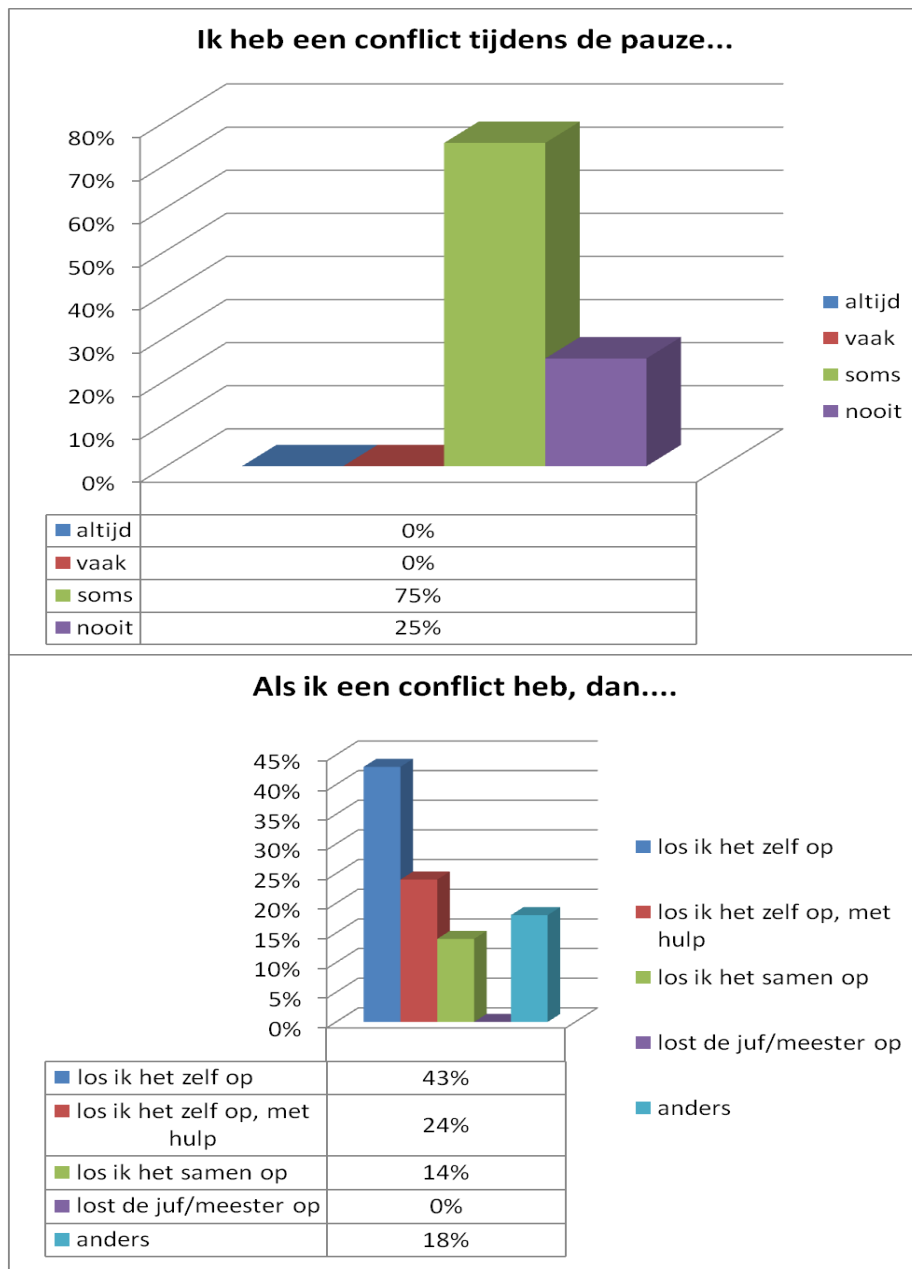
Tabel 1: Resultaten beginmeting

Oplossen van conflicten:

	Beginmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen
Kind lost zelf het conflict op	7%	43%
Kind lost zelf het conflict op, met hulp van de leerkracht	67%	24%
Kind lost samen met de leerkracht het conflict op	27%	14%
De leerkracht lost het conflict op	0%	0%
Anders		18%

Tabel 2: Resultaten beginmeting conflicthantering

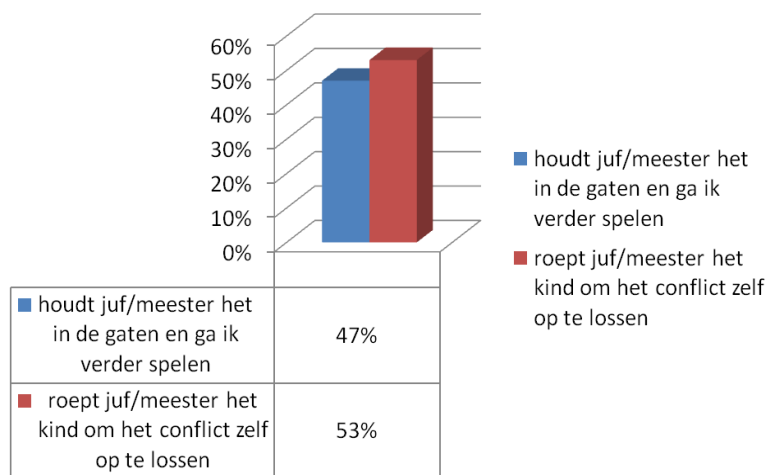
Leerling-enquête uitslagen

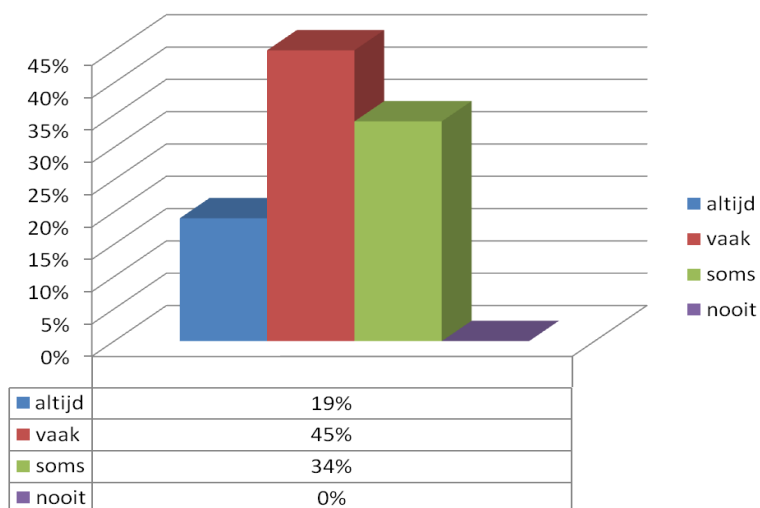
Antwoorden bij anders:

- Eerst los ik het zelf op en anders haal ik juf/meester.
- Negeren
- We lossen het samen op of we laten het zitten
- Het hangt er vanaf hoe groot het conflict is
- Soms zelf maar soms loop ik gewoon weg
- Ik los het vaak zelf op en als het te ver gaat dan haal ik juf erbij.

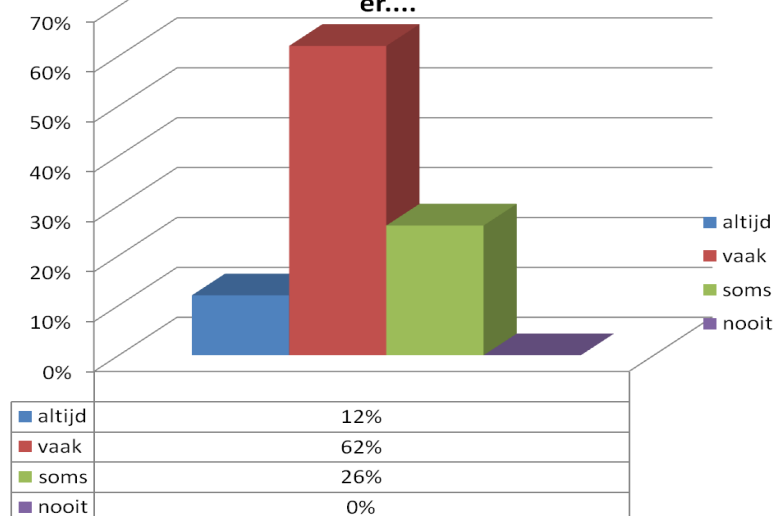
Als ik met een conflict naar de juf/meester ga, dan...

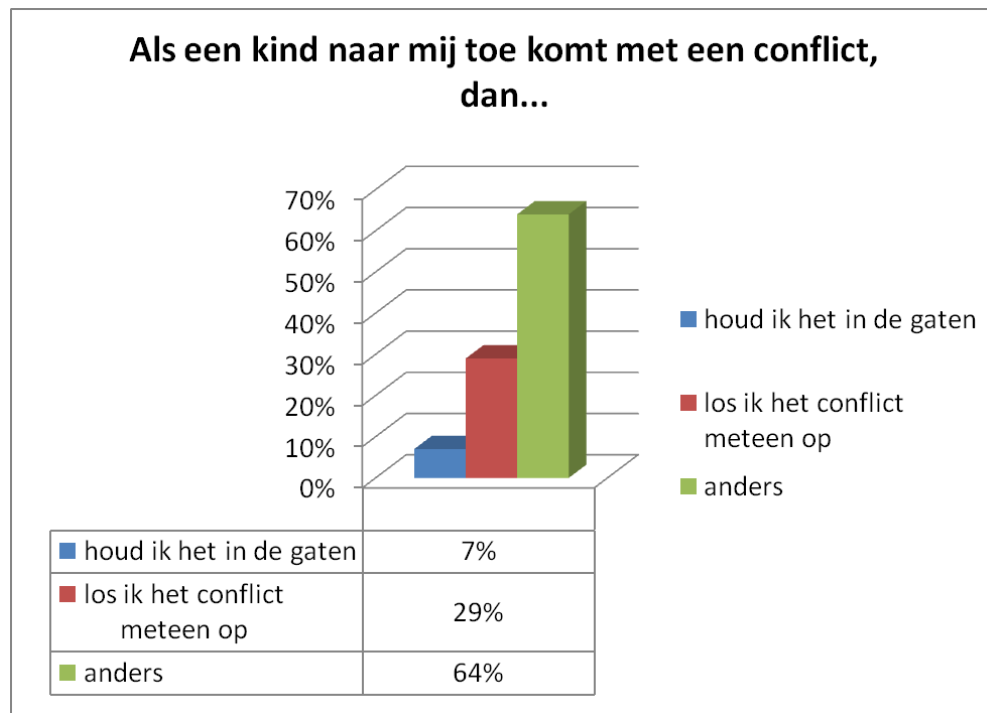
Als het conflict opgelost is, dan ben ik tevreden met de oplossing

Als er wat aan de hand is, dan is de juf/meester er....

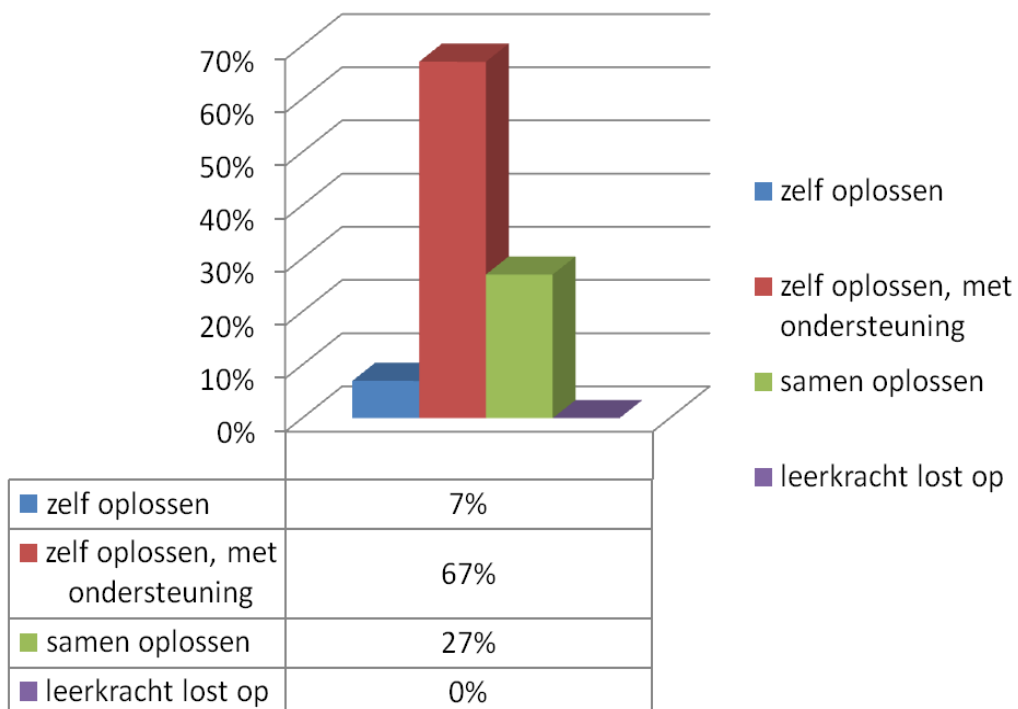
Leerkrachtenquête uitslagen

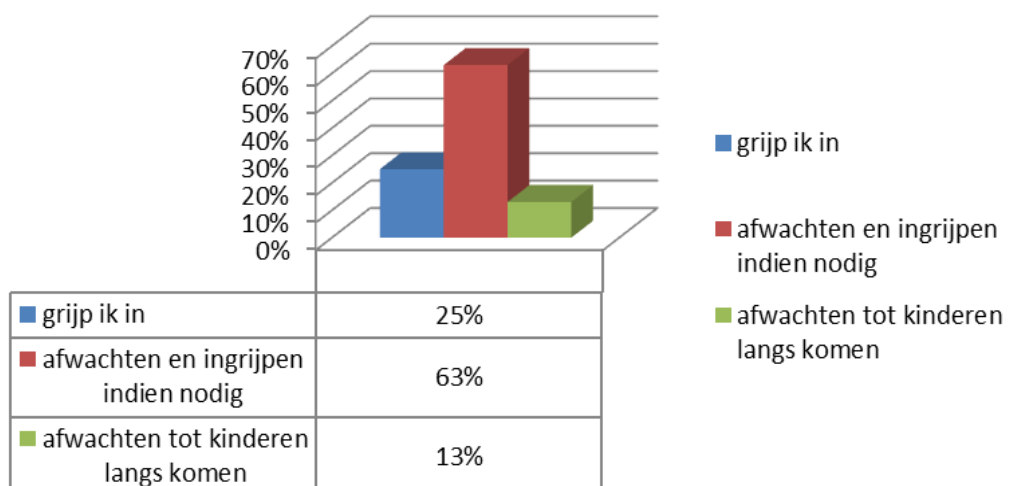
Antwoorden bij anders:

- Eerst horen wat er gebeurd is. Is het groot dan de diverse partijen laten opschrijven wat er gebeurt.
- Bespreek het met alle betrokkenen samen.
- Vraag ik door: wat heb je gedaan? Wat is er gebeurd? Hoe heb je gereageerd? En nu?
- Vragen hoe of wat
- Meestal haal ik de “partijen” bij elkaar. Doorspreken wat er is gebeurd, gevoelens, etc.
- Ligt aan het probleem. Meestal los ik het op, maar bij iets kleins geef ik aan dat ik het in de gaten houd.
- Afhankelijk van de leerlingen loop ik mee, geef ik tips mee of “houd het in de gaten”.
- Ligt aan het kind/situatie. Bij sommigen is het nodig om het conflict meteen op te lossen en bij anderen kun je het juist beter even aanzien.

Als een kind een conflict heeft, dan....

Als ik op het plein een conflict zie ontstaan, dan...

Bijlage 13: De belangrijkste taken op het plein

Naar aanleiding van de beginmeting van de leerkrachtenquête zijn dit de belangrijkste taken van de leerkrachten op het bovenbouwplein van mijn basisschool:

Conflicten oplossen	- Orde houden bij conflicten - Als mediator (ondersteunen) bij een conflict optreden - Reageren op conflictsituaties - Voorkomen van conflicten - Conflicten tussen kinderen oplossen
Positieve sfeer creëren	- Liefst een leuke speelsfeer - Positief gedrag stimuleren - Zorgen dat er op een positieve sfeer met elkaar gespeeld wordt
Observeren	- Vooraf kinderen met speciale onderwijsbehoeften in de gaten houden - Kinderen in de gaten houden - Observeren - Preventief, het zien van een leerkracht biedt al een bepaalde rust
Veiligheid bieden	- Gewonden helpen - Zorgen voor veiligheid
Sociaal contact onderhouden	- Contact onderhouden met kinderen: 'er zijn' - Ook andere 'gesprekken' met diverse kinderen voeren, sociaal.
Toezicht houden	- Toezicht/overzicht houden - Opletten of kinderen zich aan gemaakte afspraken houden - Kinderen aanspreken op gedrag en op regels
Spel stimuleren	- Positief stimuleren tot spel/suggesties geven voor spel - Spel begeleiden - Leuke spellen op het plein bieden
Zuurstof happen	

Bijlage 14: Verslag studiemiddag De Vreedzame School

Wat willen we zien op het schoolplein?

- (samen)spel
- Positief gedrag
- Gezelligheid
- Betrokkenheid
- Goede manier buiten zijn

Hoe bevorderen wij dat?

- Positieve punten benoemen
- Lessen in de klas
- Aanbieden spelmateriaal
- Alert zijn op conflictsituaties

Wat doen we als het niet gaat zoals bedoeld?

- Bemiddelen/ingrijpen
- Terugkoppelen
- Veiligheid creëren

Wat zou er op deze school moeten gebeuren om (nog meer) gewenst gedrag op het schoolplein te realiseren?

- Allemaal dezelfde regels hanteren en je hieraan houden
- Regels zichtbaar in de school hang
- Plein doortrekken naar de gang
- Nieuwe afspraken doorkoppelen naar collega en betreffende klas
- Leerkrachten actiever op het plein (meedoen, kinderen actief laten bewegen op het plein)
- Bepaalde ruimtes maken op het plein
- Minder kinderen op het plein
- Betere communicatie over aanpak kinderen (wat doe je wel en wat niet?)
- Meer collega's op het plein (vier op papier zetten)

Bijlage 15: Observatieverslag beginmeting

Donderdag 23-02-2012: 4 collega's op het plein.

Nummer 1 staat tussen het groep 8 gedeelte en het speelrek in. Ze kijkt naar een groep jongens. Zij verplaatst zich meer naar het speelrek, dichtbij de groep 8 jongens. Ze praat met de groep 8 jongens.

Nummer 2 staat bij het duikelrek. Ze praat met kinderen die een blij gezicht laten zien.

Nummer 2 kijkt richting een groepje jongens. Ze roept de kinderen en praat met ze. Ze staat lange tijd op dezelfde plaats. Ze kijkt en roept kinderen bij zich als ze dingen ziet gebeuren. Ze draait zich naar de tafeltennistafel. Ze praat drie keer met kinderen. (één keer troosten, één keer corrigeren, één keer complimenteren). Ze loopt naar het grensstuk van het plein richting het middenbouwplein. Ze loopt weer naar de tafeltennistafel. Praat met kinderen. Ze loopt weer naar de grens. Ze staat bij een groepje stoeiende leerlingen.

Nummer 3 staat rond de tafeltennistafel. Ze loopt rond om de tafeltennistafel heen. Ze loopt naar de andere kant van het plein en blijft staan bij een groepje kinderen die op de cirkel staan met verschillende vlaggen (kinderen van haar eigen groep). Ze speelt mee. Ze rent weg en laat zich tikken. Ze gaat naar binnen. Ze komt terug. Ze loopt richting de tafeltennistafel.

Nummer 4 staat continu op één plek. Ze kijkt naar de hoek bij het speelrek. Ze praat met een vrolijk gezicht met kinderen op stelten.

Conclusie: Er staan veel leerkrachten op het plein. Er is regelmatig toezicht bij de tafeltennistafel (dit wordt als onrustplek door collega's ervaren). De leerkrachten staan over het plein verdeeld en lopen rond op een helft van het plein.

Vrijdag 24-02-2012: 2 collega's op het plein

Nummer 6 staat bij de deur. Ze loopt naar het klimrek. Ze staat daar stil. Ze spreekt met groep 8. Ze blijft bij dit gedeelte staan. Ze kletst met groep 8 meiden. Ze staat op één plek. Ze kletst bij het klimrek. Ze kijkt naar groep 8 kinderen. Ze spreekt ze aan. Loopt naar de observator.

Loopt weer naar groep 8 kinderen. Ze loopt richting cirkel met vlaggen. Ze loopt naar de plek tussen het groep 8 gedeelte en het klimrek. Ze blijft daar staan.

Nummer 7 staat bij de tafeltennistafel. Ze loopt naar een huilend kind. Ze beweegt zich in het middengedeelte van het plein. Ze kijkt naar de tafeltennistafel. Ze loopt door. Ze kijkt naar de grote plas in het midden van het plein. Ze praat met de kinderen over de plas (ze praat en wijst naar de plas). Ze loopt naar de tafeltennistafel. Ze loopt naar het midden van het plein. Ze loopt naar het groep 8 gedeelte. Ze loopt naar het midden. Ze loopt naar het groep 8 gedeelte.

Conclusie: Er lopen weinig collega's op het plein. Eén leerkracht loopt over het gehele gedeelte van het plein. De andere leerkracht blijft grotendeels bij het speelrek gedeelte.

Maandag 11-03-2012: 5 collega's op het plein

Nummer 8 staat op het waveboard van een leerling. Hij loopt rond. Hij gaat naar het duikelrek. Hij helpt kinderen duikelen door ze een zetje te geven. De directeur komt op deze leerkracht af en blijft de rest van de pauze met de leerkracht praten. Aan het eind van de pauze lopen ze al pratend over het plein.

Nummer 9 en 10 staan samen in de buurt van de cirkel met de vlaggen. Ze praten samen en blijven op één plek staan. Eén leerkracht kletst met een kind. Dezelfde leerkracht (nummer 9) loopt rond, vlakbij de voordeur. Ze kijkt naar het springtouw. Ze praat met een andere leerkracht (nummer 11). Ze loopt naar de tafeltennistafel en kijkt.

Nummer 6 staat bij het voetbalveldje te kijken bij groep 8. Zij is hier de gehele pauze blijven staan.

Nummer 11 staat bij de muur waar de boom op geschilderd is. Er is iemand gevallen. Ze kijkt naar het veldje. Ze loopt langs het wandelpad. Praat met jongens. Ze loopt verder over het plein en praat met kinderen. Ze gaat weer staan bij de muur. Ze praat met kinderen. Ze loopt naar het midden van het plein. Praat met nummer 9.

Nummer 12 komt later buiten. Ze loopt naar meiden. Ze praat daarmee. Ze loopt naar de bosjes waar jongens spelen. Ze gaat naar binnen. Ze komt weer buiten. Ze staat tussen de bosjes. Ze gaat binnen wat halen. Ze gaat weer naar de jongens met een doorzichtige bak in haar handen (om insecten te verzamelen).

Na enige tijd staan drie van de vier leerkrachten, die op het plein aanwezig zijn, rond het duikelrek.

Conclusie: Er zijn veel collega's op het plein en er is continu toezicht door een leerkracht op het veldje naast het plein. Er wordt veel gepraat met leerkrachten onderling. De blikken van de leerkrachten zijn wisselend. De ene keer kijken ze elkaar aan. De andere keer kijken beide leerkrachten naar de omgeving als zij praten. Er is relatief weinig bij de tafeltennistafel toezicht gehouden.

Dinsdag 12-03-2012: 2 collega's op het plein

Nummer 2 en nummer 12 staan bij de mast. Ze praten. Ze kijken ieder een andere kant op. Ze draaien beide naar de tafeltennistafel. Zij zijn de enige leerkrachten op het plein. Het andere gedeelte van het plein (bij de deur) is volledig zonder toezicht.

Nummer 2 loopt naar de grens van het middenbouwplein. Nummer 12 blijft in de buurt van de mast.

Nummer 2 en 12 staan bij de cirkel met de vlaggen. Nummer 12 moet naar binnen voor een pakketje. Ze komt weer naar buiten. Loopt naar de balken. Later loopt ze naar het klimrek. Ze praat met kinderen.

Nummer 2 staat in de buurt van de gekleurde balken. Een leerling komt skeelerend op de leerkracht af en valt in haar armen. Later loopt ze naar het duikelrek.

Conclusie: Er zijn weinig leerkrachten op het plein en een gedeelte van het plein is onbewaakt. De leerkrachten staan samen veel op dezelfde plekken.

Woensdag 13-03-2012: 4 collega's op het plein

Nummer 8 staat bij het duikelrek. Hij loopt naar het mozaïekbankje (vlakbij de tafeltennistafel) en gaat erop staan. Hij praat met jongens (die ook op het mozaïekbankje staan). Hij staat in de richting van de tafeltennistafel. Hij draait zich om en praat met meiden uit zijn groep. Hij lacht. Hij kijkt weer naar de tafeltennistafel. Hij kletst met de jongens die bij hem staan. Hij loopt naar het duikelrek. Hij gaat bij andere kinderen staan. Hij loopt langs het duikelrek en probeert een frisbee van één van zijn leerlingen te vangen. Hij doet mee met twee leerlingen. Hij praat met nummer 12. Beide leerkrachten kijken tijdens het praten het plein over. Er staat een grote groep kinderen om elkaar heen op het plein. Hij loopt erheen. “Wat zijn jullie aan het doen dan?” Hij krijgt antwoord en loopt door naar het klimrek. Kinderen liggen op de grond. Hij loopt naar het groep 8 gedeelte. Hij kijkt naar het voetbalspel van groep 8 op het veldje.

Nummer 6 staat de gehele pauze langs de zijlijn van het voetbalveldje voor groep 8.

Nummer 10 staat op het middengedeelte van het plein. Hij loopt naar het mozaïekbankje en spreekt leerlingen aan. Hij loopt naar de grens van het middenbouwplein. Hij loopt naar het duikelrek. Spreekt jongens aan. Hij loopt door. Hij kijkt het plein over. Hij staat stil. Zijn rug is naar het hek gericht. Hij loopt naar de overkant. Hij kijkt en loopt daarna door. Hij loopt richting het klimrek. Hij staat te kijken bij het klimrek. Hij draait zich om. Hij loopt naar binnen. Hij kijkt naar de materialen die binnen in een kast liggen. Hij gaat weer naar buiten. Hij staat bij de deur. Hij kijkt. Hij loopt naar de leerlingen. Hij praat met ze. Hij staat bij de gekleurde balken. Hij loopt weer richting de deur. Hij staat voor het raam van groep 5/6.

Nummer 12 staat bij de tafeltennistafel. Zij blijft daar lange tijd kijken. Ze loopt richting de bosjes en blijft staan. Ze kijkt het plein over. Ze praat met een nummer 8. Beide leerkrachten kijken tijdens het praten over het plein, beide een andere kant op. Ze staat weer bij de tafeltennistafel. Ze loopt weg, richting het lokaal van groep 5/6. Ze praat met nummer 10.

Conclusie: Er zijn veel leerkrachten op het plein. Tijdens het praten van leerkrachten onderling wordt het plein evengoed geobserveerd. De leerkrachten lopen actief rond op het plein.

Bijlage 16: Aanpak bovenbouwvergadering

Start:

Ik verwelkom iedereen en geef aan hoe lang deze vergadering zal gaan duren. Ik vertel mijn collega's kort het verloop van de vergadering.

Doelen:

- Inzicht krijgen op de situatie nu
- Achterhalen wat wij belangrijk vinden als bovenbouwteam
- Tot afspraken komen over ons leerkrachtgedrag op het plein

PowerPoint presentatie:

De vergadering ga ik starten met een PowerPoint presentatie met daarin de doelen van mijn bijeenkomst en de resultaten van de enquêtes. Tijdens het bespreken van de uitkomsten van de enquêtes ga ik een koppeling maken met de theorie om mijn collega's te laten weten waarom ik voor deze vragen gekozen heb. Na de PowerPoint presentatie mogen mijn collega's reageren op de uitkomsten van de enquêtes. Aan de hand van de uitslagen van de enquêtes ga ik mijn collega's uitleg geven over de uitkomsten van de observaties. Na het presenteren van alle uitslagen wil ik graag met mijn team een discussie starten om van daaruit actiepunten naar voren te laten komen om te zorgen voor een betere sfeer op het plein.

Discussie:

Ik vraag de collega's wat zij graag zouden willen veranderen/aanpassen om te zorgen voor een goede sfeer op het plein. Ik geef aan dat ze de uitslagen van de enquêtes kunnen gebruiken als inspiratiebron. De antwoorden van het team schrijf ik op een grote flap. Na het verzamelen van verschillende punten vraag ik of elk punt draagvlak heeft vanuit het gehele bovenbouwteam. Daarna ga ik samen met het team drie punten kiezen waar we de komende periode aan gaan werken. Tevens bespreken we de inhoud van deze punten uitvoerig, zodat het voor iedereen duidelijk is wat er van hen verwacht wordt.

Afsluiting:

Ik spreek met het bovenbouwteam af dat ik een verslag van deze vergadering ga schrijven en dit doormail naar het gehele bovenbouwteam. Hierin vraag ik hen het verslag kritisch door te lezen om bevestiging te krijgen voor de correctheid van het verslag.

Bijlage 17: Mail en verslag vergadering 27 maart

Mail:

Beste collega's,

In de bijlage vind je het verslag over de vergadering die ik geleid heb over de rol van de leerkracht op het plein n.a.v. mijn onderzoek. Zouden jullie het verslag willen doorlezen en bekijken of ik bepaalde dingen vergeten ben of niet juist heb geformuleerd?

Collega's die niet aanwezig waren bij deze vergadering: willen jullie het verslag doorlezen? Er zijn namelijk afspraken gemaakt rondom leerkrachtgedrag op het plein. Wanneer deze afspraken worden toegepast, hoop ik eind april verandering te zien in de enquêtes en observaties waardoor mijn onderzoek geslaagd is...

In ieder geval liggen de volgende punten onder de aandacht:

- We geven complimenten op het plein
- We zijn actief op het plein door regelmatig rondes te lopen
- We stimuleren/begeleiden spel
- Er komen meer collega's op het plein

Groetjes Melissa

Verslag 27 maart: De rol van de leerkracht op het plein

Aan het begin van deze vergadering heb ik de opvallende resultaten uit de leerling-enquête en leerkrachtenenquête laten zien (onderaan dit document). De resultaten waren herkenbaar voor de bovenbouwcollega's. Alle resultaten van de enquêtes zijn zichtbaar op de server bij mapje 'bovenbouw', 'onderzoek Melissa'.

In de vergadering heb ik aangegeven dat tijdens de observaties opvallend was dat verschillende pleinwachten het plein onbewust in tweeën hakken en één van de twee delen observeert. Tevens was er veel verschil in de rol van de leerkracht op het plein: actief/passief aanwezig op het plein, meespelen, kletsen, alleen/samen zijn.

Tijdens en na de discussie zijn verschillende punten naar voren gekomen waar wij als bovenbouwteam verbetering in zien en op willen letten:

- **Meer collega's op het plein**
- **Actieve deelname van de leerkrachten (de leerkracht loopt regelmatig rondes)**
- **Spel begeleiden/stimuleren (denkend aan basketbal)**
- **Complimenteren van kinderen op het plein**
- Sneller naar buiten → eventueel gebruik makend van de ambulante collega's
- Zichtbaarheid van de regels/afspraken
- Overdracht van de pleinwacht aan de groepsleerkracht indien nodig

De dikgedrukte punten heeft het bovenbouwteam gekozen als belangrijkste punten om de komende periode op te letten.

Meer collega's op het plein:

Ik ga een nieuw pleinwacht schema maken met drie collega's op het plein, in plaats van twee. Dit schema laat ik voor goedkeuring rondgaan en daarna gaat het schema officieel in.

Actieve deelname van de leerkrachten:

Er is afgesproken geen vaste routes te lopen. Kinderen krijgen dit door en weten op welke momenten er slecht toezicht is. Tevens is naar voren gekomen dat het belangrijk is om te doen wat bij je past. Het is dan ook niet 'verplicht' om continu in beweging te zijn. Wel is afgesproken regelmatig in beweging te zijn.

Spel begeleiden/stimuleren:

Het is belangrijk om nieuw spel, zoals basketbal, goed te begeleiden voor een positieve sfeer. Tevens werkt het stimulerend als leerkrachten nieuwe of andere activiteiten aanbieden waardoor kinderen positief spel blijven houden op het plein.

Complimenteren van kinderen op het plein:

Vanuit de leerkrachtenquête werd gemiddeld een 5,9 gescoord op het geven van complimenten op het plein. Echter is het zeer waardevol voor de sfeer op het plein om complimenten te geven voor positief gedrag. Kinderen die positief spelen worden gezien. We

hebben als bovenbouwteam geen aantal complimenten afgesproken. Ook hierbij geldt weer: ‘doe wat bij je past’ en experimenteer ermee.

Sneller naar buiten:

Hier is nog geen actie aan gekoppeld. Er is overwogen om aan de ambulante collega's te vragen of zij gelijk naar het plein kunnen om de eerste minuten op te vangen, omdat collega's het lastig vinden om snel naar buiten te gaan.

Zichtbaarheid van de regels/afspraken:

Mariëlle Z. en ik maken een blad waarbij belangrijke afspraken/regels zichtbaar worden. Dit blad wordt opgehangen bij het bovenbouwplein. Het blad met afspraken/regels voor de zichtbaarheid is momenteel af. Mariëlle en ik hebben gekozen voor drie speerpunten in plaats van regels. Het blad hangt aan de deur naast de bank in de teamkamer waar jullie reacties en/of verbeteringen op kunnen schrijven.

Overdracht van de pleinwacht aan de groepsleerkracht indien nodig:

Het bovenbouwteam heeft aangegeven dat dit wel al gebeurt, maar dat dit een aandachtspunt moet blijven. Het is belangrijk om op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen op het plein, als dit invloed heeft op de sfeer of verdere ontwikkelingen in de klas.

Verder is besproken dat de afspraken/regels onhelder zijn over het bovenbouwplein. Daarom hebben Mariëlle Z. en ik de regels opnieuw bekeken en hier en daar gewijzigd. De regels worden ter voorbereiding op de studiemiddag van 24 april over de Vreedzame School rondgestuurd en dan kunnen jullie hierop reageren.

Melissa

Leerling-enquête:

De juffen/meesters lopen rond op het plein: gemiddelde 6,2

Als ik met een conflict naar de juf/meester ga, dan...

Houdt juf/meester het in de gaten en ga ik verder spelen 47%

Roept juf/meester het kind om het conflict zelf op te lossen 53%

Als ik een conflict heb, dan..

Los ik het zelf op 43%

Los ik het zelf op, met hulp 24%

Los ik het samen op 14%

Lost de juf/meester het op 0%

Anders 18%

Als het conflict opgelost is, dan ben ik tevreden met de oplossing

Altijd 19%

Vaak 45%

Soms 34%

Nooit 0%

Leerkracht-enquête:

Ik loop rond op het plein: gemiddelde 7

Kinderen met speciale onderwijsbehoeften houd ik extra in de gaten: gemiddelde 8,2

Ik geef kinderen op het plein complimenten voor het gedrag: gemiddelde 5,9

Als een kind naar mij toe komt met een conflict, dan...

Houd ik het in de gaten 7%

Los ik het conflict meteen op 29%

Anders 64%

Antwoorden bij anders:

- *Eerst horen wat er gebeurd is. Is het groot dan de diverse partijen laten opschrijven wat er is gebeurd.*
- *Bespreek het met alle betrokkenen samen.*
- *Vraag ik door: wat heb je gedaan? Wat is er gebeurd? Hoe heb je gereageerd? En nu?*
- *Vragen hoe of wat*
- *Meestal haal ik de “partijen” bij elkaar. Doorspreken wat er is gebeurd, gevoelens, etc.*
- *Ligt aan het probleem. Meestal los ik het op, maar bij iets kleins geef ik aan dat ik het in de gaten houd.*
- *Afhankelijk van de leerlingen loop ik mee, geef ik tips mee of “houd het in de gaten”.*
- *Ligt aan het kind/situatie. Bij sommigen is het nodig om het conflict meteen op te lossen en bij anderen kun je het juist beter even aanzien.*

Als een kind een conflict heeft, dan....

Zelf oplossen 7%

Zelf oplossen, met ondersteuning 67%

Samen oplossen 27%

Leerkracht lost op 0%

Bijlage 18: Zichtbare afspraken op mijn basisschool

Buitenspeelafspraken

Wij spelen samen en doen
op een eerlijke manier mee.

Wij verzorgen het
buitenmateriaal goed.

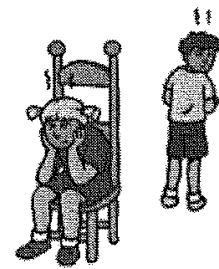

Wij lossen een conflict op
met “praat het uit” blad.

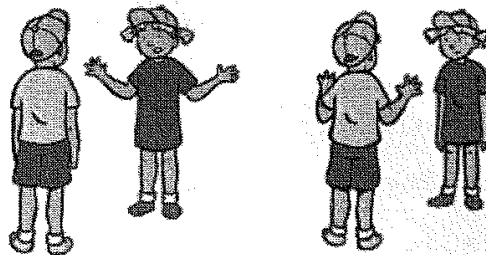

Bijlage 19: 'Het praat uit' blad**PRAAT HET UIT****1. STOP!**

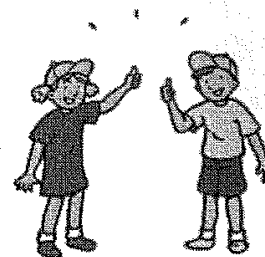
Eerst afkoelen. Tel tot tien.

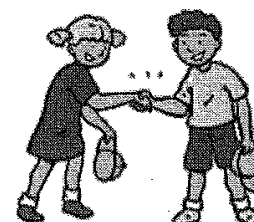
- 2. Zet je gele pet op.**
Zeg wat jij wil.
Luister naar wat
de ander wil.

- 3. Probeer een win-win
oplossing te vinden.**

- 4. Geef elkaar een hand
en voer de oplossing uit.**

Bijlage 20: Verslagen diepte-interviews

Verslag interview: persoon 1

Persoon 1 vond veel verschillen zitten in de resultaten tijdens de bijeenkomst. Dit vond zij opvallend. Daarom vindt ze het goed dat dit onderzoek is gedaan in de bovenbouw. Het is goed dat er discussie ontstaat. Door de bijeenkomst ga je nadenken over je rol als leerkracht. Ze vond de eye-openers een meerwaarde tijdens de bijeenkomst, zoals complimenten geven op het plein.

Persoon 1 geeft aan dat binnen de groepen 1/2 buitenspelen wordt gezien als een lesmoment. Van groep 3 t/m 8 wordt buitenspelen meer gezien als een lucht moment. Door dit onderzoek ziet ze op het plein een pedagogisch-didactisch moment ontstaan. Kinderen leren op het plein. Dit zorgt voor bewustwording als leerkracht 'wat is mijn rol?'.

Bij de vraag of ze haar leerkrachtgedrag heeft aangepast, geeft ze aan dat ze het eerst lastig vond om complimenten te geven. Maar doordat ze door de bijeenkomst zich bewuster is geworden van de meerwaarde op het geven van complimenten, zoekt ze meer naar de positieve dingen op het plein en verdwijnt haar blinde vlek. Hierdoor geniet ze meer van het buitenspeel moment. Ook merkt ze dat ze steeds meer naar mogelijkheden kijkt om mee te spelen. Ze merkt dat kinderen dit leuk vinden.

Op het gebied van bewegen op het plein is ze hetzelfde gebleven. Ze is zich wel bewuster geworden waar iedereen staat.

De voorkeur van persoon 1 is om meteen in te grijpen, wanneer zij een conflict ziet ontstaan. Deze reactie past bij haar als persoon. Ze kiest hiervoor omdat ze meerdere mogelijkheden ervaart om het conflict op te lossen. Wat ze nu meer inzet bij het oplossen van een conflict is de vraag: 'Wat heb je er zelf al aan gedaan?'. Dit kwam naar voren tijdens de bijeenkomst en deze vraag zet ze nu bewust in.

Verslag interview: persoon 2

Persoon 2 ervoer de bijeenkomst als helder en duidelijk door onder andere de PowerPoint. De informatie is goed tegen elkaar afgezet en de bijeenkomst is helder geleid.

Ze is zich bewuster geworden in het positief benoemen op het plein. Daarnaast is ze meer bezig met kinderen verwijzen naar het 'praat-uit-blad'. Hier moet ze nog wel aan wennen. Ook merkt ze dat de kinderen dit nog niet uit hunzelf doen.

De voorkeur van persoon 2 ligt bij er meteen op ingaan als zij een conflict ziet ontstaan. Hier kiest ze voor om conflicten te voorkomen. Ze werkt hierin preventief. Soms kiest ze ervoor om af te wachten, maar dit is kind afhankelijk.

Verslag interview: persoon 3

Persoon 3 heeft de bijeenkomst als positief ervaren. Ze vond het opvallend dat ze slecht zicht had op de bereidheid van kinderen om eerst zelf een conflict op te lossen. Kinderen blijken meer conflicten zelf op te lossen, dan dat wij zien. Het onderzoek wees uit dat er goed en leuk gespeeld wordt op het plein.

Het leerkrachtgedrag van persoon 3 is veranderd in het rondlopen op het plein. Wel merkt ze dat ze dit enkel doet wanneer het haar pleinbeurt is. Dan heeft ze het gevoel dat zij de eerst verantwoordelijke is. Als ze wel rondloopt, heeft ze meer zicht op het duikelrek en de tafeltennistafel. Als ze stil blijft staan, staat ze snel tussen het groep 8 gedeelte en het speelrek in. Tijdens het rondlopen, merkt ze dat kinderen alerter zijn in het signaleren van de aanwezigheid van leerkrachten. Dit heeft een positief effect op het gedrag van de kinderen. Tevens zorgt rondlopen op het plein ervoor dat ze meer in de gelegenheid komt complimenten te geven. Ook merkt ze dat de kinderen steeds vaker leuke spellen spelen op het plein. De voorkeur bij persoon 3 ligt bij 'afwachten' als er een conflict ontstaat. Ze wilt eerst kijken of kinderen het zelf kunnen oplossen. Als ze ziet dat een kind gaat ontploffen, grijpt ze wel in. Dit doet ze om de veiligheid te waarborgen. Deze manier van kijken naar conflicten is voor haar hetzelfde gebleven als voor de bijeenkomst. Haar reactie naar de kinderen toe, bij het zien ontstaan van een conflict, hangt af van het kind.

Verslag interview: persoon 4

Persoon 4 ervoer de bijeenkomst over het leerkrachtgedrag op het schoolplein als duidelijk, herkenbaar en overzichtelijk. De bewustmaking over het complimenteren van kinderen is goed geweest. De gevolgen van het lopen van vaste rondes, heeft haar nieuw inzicht doen geven. Tevens merkte ze op dat er als conclusie tijdens de bijeenkomst werd getrokken dat de kinderen goed spelen op het plein. Dit gaf haar een positief gevoel. Ze vindt het goed dat er naar de situatie op het plein gekeken wordt. Het is belangrijk om in deze vrije situatie het kindgedrag in de gaten te houden. Tevens merkt ze dat ze na de bijeenkomst bewuster is geworden voor de overdracht van collega's. Ze ontvangt regelmatig overdracht van andere

collega's. Ze vindt het leuk om te ervaren dat dit ook over positieve handelingen gaat van haar kinderen uit de groep.

Het leerkrachtgedrag van persoon 4 is na de bijeenkomst aangepast in het bewegen op het plein. Dit doet zij nog wel bewust. Ze denkt er nog over na. Ze ervaart dat het lopen op het plein zorgt voor meer zicht op het plein. Tevens merkt ze dat ze meer in contact komt met verschillende kinderen, ook uit andere groepen. Ze ervaart de splitsing op het plein met haar collega. Zij observeert de ene helft en haar collega de andere helft. Het positief bekrachtigen op het plein deed ze al en dit past ze nog steeds toe.

Haar voorkeur bij het zien van conflicten is afwachten, maar de situatie wel te observeren. Dit past bij haar als persoon. Ze doet dit omdat ze wilt kijken of de kinderen het redden. Wanneer kinderen het conflict niet goed oplossen, zorgt ze voor reflectie. Ze bespreekt dan met de kinderen na wat ze gehoord en gezien heeft. Hierdoor worden ze bewuster van hun eigen handelen.

Verslag interview: persoon 5

Persoon 5 ervoer de bijeenkomst als helder en duidelijk. Hij vond het een nadeel dat er gekeken werd naar algemene cijfers. Elk kind is namelijk anders. Maar hij snapt dat de opzet niet anders kan, om het onderzoek betrouwbaar te maken. De bijeenkomst heeft gezorgd voor bewustwording over zijn eigen rol op het plein.

In het leerkrachtgedrag van persoon 5 is er bewustwording ontstaan over het rondlopen op het plein. Hierdoor ziet hij meer en kan hij preventief optreden als dit nodig is. Tevens geeft hij meer positieve opmerkingen op het plein, bij bijvoorbeeld de tafeltennistafel. Dit voelt als natuurlijk. Hij heeft niet het idee dat hij er naar op zoek moet.

De voorkeur van persoon 5 bij het zien ontstaan van een conflict is afwachten. Hij is van mening dat kinderen anders afhankelijk worden in het oplossen van conflicten. Het wordt door de kinderen gezien als probleem van de leerkracht als je te snel ingrijpt bij conflicten. Toch verschilt zijn reactie bij het zien ontstaan van conflicten wanneer hij te maken heeft met kinderen met speciale onderwijsbehoeften. Daar kiest hij eerder voor 'direct ingrijpen'. Soms kiest hij er bewust voor om af te wachten en het fout te laten gaan, zodat hij op concrete wijze met het kind kan evalueren en daar een leerpunt aan kan koppelen. Het oplossen van conflicten is en blijft een leerproces.

Bijlage 21: Observatieverslag eindmeting

11-5-2012: 3 leerkrachten op het plein

Het is een regenachtige dag. Niet alle klassen zijn aan het buitenspelen.

Nummer 1 staat op het plein. Ze gaat naar het midden en loopt vrijwel direct naar het basketbal. Ze zegt dingen als: 'Wat zijn jullie goed!' en 'Wow!'. Ze staat centraal op het plein. Ze loopt naar het duikelrek en praat met jongens. Ze loopt naar het midden. Ze gaat naar kinderen die bij het raam staan. Ze praat met de kinderen. Andere kinderen komen er bij staan en gaan ook met de juf praten. Ze kijkt naar een groepje kinderen. Ze loopt naar de tafeltennistafel. Ze kijkt daar. Nummer 2 staat hier ook. Ze blijft daar staan. Ze loopt naar het duikelrek. Ze gaat naar het basketbal kijken. Ze praat met nummer 2.

Nummer 2 komt later naar buiten. Ze praat met jongens bij het klimrek. Ze loopt naar het midden van het plein. Ze loopt naar de mozaïekbank. Ze gaat naar de tafeltennistafel. Ze blijft daar staan. Daar staat ook nummer 1. Ze loopt naar het midden van het plein. Ze komt bij de observator staan en praat met de groep 8 meiden die daarbij staan over kamp. Ze loopt naar het midden van het plein. Praat met nummer 1. Ze kijken elkaar aan als ze tegen elkaar praten. Een leerling komt eraan en praat met nummer 2. De bel gaat. De pauze is voorbij.

Nummer 3 heeft het eerste gedeelte bij de picknicktafel op het groep 8 gedeelte gestaan. Hier heeft ze met kinderen van groep 8 gekletst. Na 5 minuten staat ze vlak bij de deur. Daar praat ze met leerlingen uit de eigen groep. Ze komt bij de observator staan en praat met de kinderen van groep 8.

Conclusie:

Er is veel interactie met kinderen en met leerkrachten onderling. Er wordt veel bewogen op het plein.

21-5-2012: 4 leerkrachten op het plein

Nummer 4 praat met leerlingen. Ze loopt van het lokaal naar het klimrek. Daarna loopt ze naar het basketbal. Ze loopt langs het klimrek, naar het basketbal. Ze praat met nummer 7. Op dat moment staan de vier juffen op dezelfde plaats (bij de basket). Er is geen toezicht op het

veldje. Ze gaat naar het duikelrek. Er is geen zicht bij het klimrekgedeelte. Ze loopt naar de tafeltennistafel en vervolgens naar de renbaan.

Nummer 5 staat bij het basketbal te kijken. Nummer 6 staat bij landje veroveren. Praat met een groepje leerlingen. Nummer 5 en 6 praten met elkaar. Nummer 5 loopt richting het basketbal. Ze houdt het basketbal in de gaten. Ze coacht. Het is haar eigen groep. Nummer 6 loopt richting de tafeltennistafel. Kijkt naar het spel. Ze loopt met een kind naar de andere kant van het plein. Praat met nummer 7. Ze loopt met de leerling naar binnen.

Nummer 7 staat bij groep 8 gedeelte. Ze loopt van het klimrek naar de evenwichtsbalken. Vervolgens loopt ze naar het basketbal. Ze praat met kinderen.

Nummer 4 en 7 staan bij het basketbal.

Conclusie:

Er is veel interactie met kinderen. Tevens is er goed toezicht bij het basketbal, wat een nieuw onderdeel is op het plein en soms zorgt voor onrust. De verdeling op het plein is verschillend. Tijdens de pauze zijn er verschillende punten lange tijd zonder toezicht geweest.

22-5-2012: 5 leerkrachten op het plein

Nummer 4 staat bij het basketbal. Daar speelt haar eigen groep. Ze gaat naar binnen. Ze komt weer naar buiten.

Nummer 3 staat bij het groep 8 gedeelte.

Nummer 8 staat bij het klimrek. Hij kletst met meiden. Blijft daar lang kletsen. Hij gaat richting het groep 5 lokaal naast een leerling zitten. Hij praat met die leerling. Er komen twee meisjes bij zitten. Ze hebben een gesprek. Hij loopt naar jongens die in de bosjes kijken. Hij gaat weer in gesprek. Meiden lopen mee met nummer 8. Hij loopt naar het mozaïekbankje. De meiden gaan er achteraan. Hij rent naar de kinderen. Zij rennen weg. Hij pakt iets af. Hij geeft het terug. Hij gaat naar de tafeltennistafel. Hij loopt naar een groepje jongens in een hoekje van het plein. De meiden lopen mee.

Nummer 9 loopt langs ‘landje veroveren’. Blijft daar omheen staan. Loopt naar de knikkerplek. Loopt weer langs ‘landje veroveren’. Loopt naar het basketballen. Kijkt daarnaar. Hij praat met groep 8 meiden.

Nummer 5 komt naar buiten. Praat met nummer 9. Nummer 5 loopt naar het klimrek, daarna naar de evenwichtsbalken. Vervolgens loopt ze richting de tafeltennistafel. Ze gaat weer terug naar het klimrek. Ze kijkt naar spel van kinderen. Ze moedigt kinderen aan bij het spel.

Conclusie:

Er is veel beweging op het plein. Tevens is er regelmatig interactie tussen leerkracht en leerling. Deze interactie is gebaseerd op positief gedrag. Er is lange tijd geen toezicht bij de tafeltennistafel.

23-5-2012: 6 leerkrachten op het plein

Nummer 7 en nummer 10 staan samen bij de renbaan.

Nummer 5 staat bij het basketbal te praten met een stagiaire. Nummer 5, 7 en 10 staan samen bij het witte vlak op het plein te praten. Na het praten met 7 en 10, loopt ze naar de tafeltennistafel. Ze loopt naar het basketbal. Ze praat met meiden. Ze loopt richting het klimrek en vervolgens naar de bosjes bij de ingang van het schoolplein. Nummer 7 en 10 praten nog steeds met elkaar. Ze loopt naar het midden van het plein. Ze praat weer met haar stagiaire. Ze gaat naar het klimrek. Ze praat met kinderen. Daar blijft ze hangen.

Nummer 10 loopt naar de tafeltennistafel. Daarna loopt ze naar het midden van het plein.

Nummer 11 loopt naar het midden van het plein. Ze loopt naar het klimrek. Ze praat met kinderen. Ze praat met meiden bij het lokaal van groep 5. Ze loopt naar jongens van haar klas toe. Ze loopt naar langs de renbaan. Ze loopt naar het duikelrek. Daar staat nummer 7.

Nummer 7 en nummer 11 praten met elkaar.

Nummer 3 en 12 staan bij het groep 8 gedeelte en bij het grasveld te kijken naar het voetbal.

Conclusie:

Er zijn veel leerkrachten op het plein. Sommige leerkrachten zijn actief op het plein. Andere leerkrachten zijn meer met interactie bezig, met zowel kinderen als leerkrachten.

24-5-2012: 5 leerkrachten op het plein

Nummer 2, 7 en 11 praten met elkaar in het midden van het plein. Nummer 7 loopt naar het mozaïekbankje. Daar staat nummer 3. Nummer 3 en nummer 7 kijken samen naar de tafeltennistafel.

Nummer 12 loopt langs de lokalen richting de tafeltennistafel. Ze gaat zitten op het mozaïekbankje. Ze kijkt naar de tafeltennistafel. Ze loopt richting het groep 5 lokaal, langs het landje veroveren, naar de schildermuur. Vervolgens loopt ze door naar het groep 8 gedeelte.

Nummer 11 gaat, na het praten met nummer 2 en 7, naar binnen. Na een paar minuten is ze weer buiten. Ze loopt richting het duikelrek.

Nummer 2 en 7 staan bij het basketbal te kijken. Ze praten met elkaar. Nummer 2 loopt door naar het klimrek. Nummer 7 loopt naar het duikelrek. Ze gaat naar de tafeltennistafel. Ze loopt door naar de achterzijde van het plein. Ze praat met kinderen. Ze loopt langs de renbaan door naar het groep 5 lokaal. Daar staat nummer 11. Nummer 11 en nummer 7 praten met elkaar. Nummer 11 loopt door naar het basketbal. Ze kijkt daarnaar op afstand, bij het witte vlak. Nummer 7 loopt langs het groep 5/6 lokaal naar het knikkeren. Ze loopt naar de plek van het landje veroveren en praat met meiden.

Conclusie:

Verschillende leerkrachten lopen rond over het gehele plein. Er wordt meerdere keren op het plein geobserveerd. Ook zijn leerkrachten onderling veel aan het praten.

Bijlage 22: Leerling-enquête eindmeting

Het schoolplein

Deze enquête gaat over het schoolplein tijdens de kleine pauze. Want hoe gezellig vind jij het op het plein? Vind je dat de meesters en juffen goed op je letten? Deze vragen en meer staan in deze enquête. Om er voor te zorgen dat je het naar je zin hebt op het plein, zijn jouw antwoorden erg belangrijk. Vul ze dan ook eerlijk in.

Je hoeft je naam er niet op te schrijven, dus de meesters en juffen weten niet welk antwoord jij hebt gegeven.

Succes!

Ik zit in groep:.....

Ik ben een: meisje / jongen (streep door wat fout is)

Kleur het rondje in dat het best bij jouw antwoord past

1. Ik vind het in de pauze....

Heel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Heel
stom										gezellig

beetje gezellig

2. De juffen en meesters letten op de kinderen

	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Nooit										Altijd

soms

3. De juffen en meesters lopen rond op het plein

	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Nooit										Altijd

soms

Kleur het rondje in dat bij jouw antwoord past

4. Als er wat aan de hand is, dan is de juf/meester er....

☐ Altijd

☐ Vaak

☐ Soms

☐ Nooit

5. Ik heb een conflict tijdens de pauze

☐ Altijd

☐ Vaak

☐ Soms

☐ Nooit

6. Als ik een conflict heb, dan ga ik eerst...

☐ zelf het conflict oplossen

☐ hulp vragen aan de juf/meester

7. Als ik een conflict niet zelf kan oplossen, dan...

☐ los ik het zelf op, met de hulp van juf/meester

☐ los ik het samen met de juf/meester op

☐ lost de juf/meester het op

☐ anders,

namelijk.....

8. Als ik met een conflict naar de juf/meester ga, dan maak ik het meest mee dat...

☐ juf/meester het in de gaten houdt en ga ik verder spelen

☐ juf/meester het kind roept om het conflict op te lossen

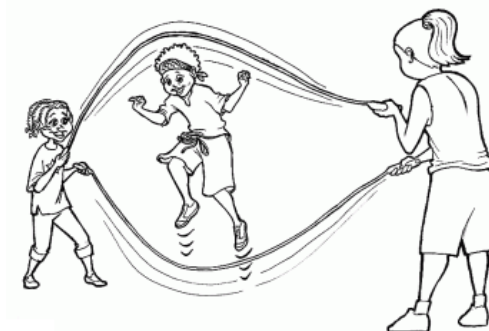
9. Als het conflict opgelost is, dan ben ik tevreden met de oplossing

☐ Altijd

☐ Vaak

☐ Soms

☐ Nooit

Bedankt voor het invullen van deze enquête!!!

Bijlage 23: Leerkrachtenenquête eindmeting

Afgelopen periode hebben we gekeken naar onze rol als leerkracht op het schoolplein. Uit de vergadering zijn verschillende punten naar voren gekomen. Aan het begin van het onderzoek heb ik jullie een enquête laten invullen. Om tot een goede eindmeting te komen, wil ik jullie vragen de enquête opnieuw in te vullen. De antwoorden van deze enquête zal ik verwerken in mijn onderzoek. De enquête wordt anoniem afgenomen.

Succes!

Kleur het bolletje in dat het best bij jouw antwoord past.

1. Als ik pleindienst heb, ben ik snel buiten

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

2. Ik kies een bewuste plek om te staan

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

3. Ik loop rond op het plein

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

4. Kinderen met speciale onderwijsbehoeften houd ik extra in de gaten

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

5. Ik geef kinderen op het plein complimenten voor het gedrag

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

6. Ik vind er een goede sfeer hangen op het plein

Nooit ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Altijd

7. Als een kind naar mij toe komt met een conflict, dan kies ik er het meest voor om...

☐ het in de gaten te houden en het kind verder te laten spelen

☐ het conflict meteen op te lossen

8. Als een kind een conflict heeft, dan...

☐ laat ik de kinderen zelf het conflict oplossen

☐ laat ik de kinderen zelf het conflict oplossen, maar ik sta erbij voor ondersteuning

☐ los ik samen met de kinderen het conflict op

☐ los ik het conflict op voor de kinderen

9. Als ik op het plein een conflict zie ontstaan, dan...

☐ grijp ik in

☐ dan wacht ik af en grijp alleen in als het uit de hand loopt

☐ dan wacht ik totdat de kinderen naar mij toe komen

10. Het meest waardevol aan dit onderzoek vond ik...

.....

.....

.....

.....

Eventuele verdere reacties/opmerkingen

.....

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen van de enquête. De uitslagen van deze enquête zullen later aan jullie getoond worden.

Melissa

Bijlage 24: Ruwe score eindmeting

In de tabellen met resultaten van de enquêtes zijn lege vakken zichtbaar, omdat niet alle vragen en/of antwoordmogelijkheden bij de leerkrachten en de leerlingen aanwezig waren. Hier zijn dus geen scores van aanwezig. Hier heb ik voor gekozen, omdat ik niet alle vragen bij de onderzoeksgroep vond passen.

Gemiddelde score:

	Beginmeting leerkrachten	Eindmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen	Eindmeting leerlingen
Snel buiten op het plein	7,1	7,5		
Sfeer op het plein		8,9	7,3	7,9
Rondlopen op het plein	7	8,5	6,2	7,6
Observeren	8,2 (keuze bewuste plek)	8,3	6,9 (leerkrachten letten op kinderen)	7
Kinderen met speciale onderwijsbehoeften extra in de gaten houden	8,2	8,7		
Kinderen complimenteren	5,9	8,1		

Tabel 3: Resultaten eindmeting

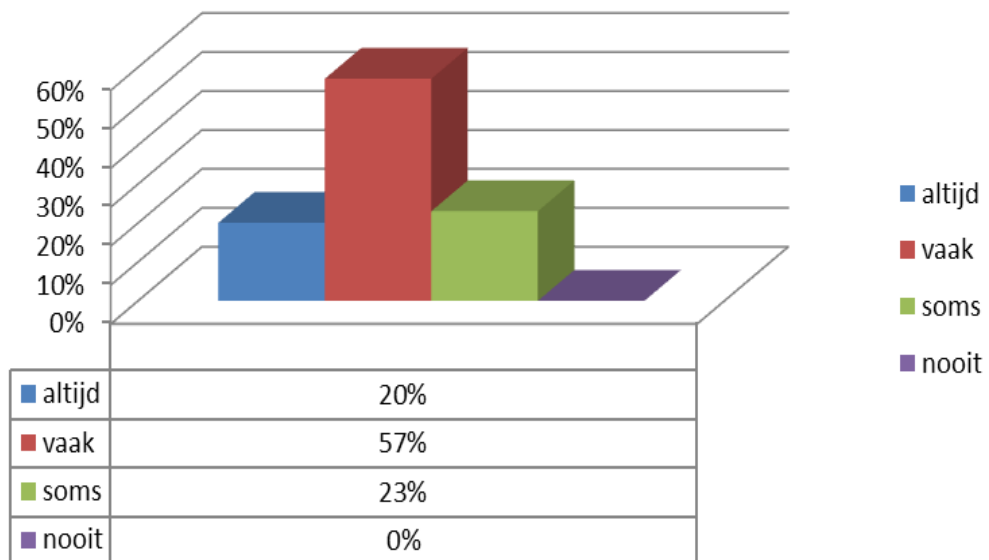
Oplossen van conflicten:

	Beginmeting leerkrachten	Eindmeting leerkrachten	Beginmeting leerlingen	Eindmeting leerlingen
Kind lost zelf het conflict op	7%	18%	43%	
Kind lost zelf het conflict op, met hulp van de leerkracht	67%	73%	24%	51%
Kind lost samen met de leerkracht het conflict op	27%	9%	14%	40%
De leerkracht lost het conflict op	0%	0%	0%	1%
Anders			18%	7%

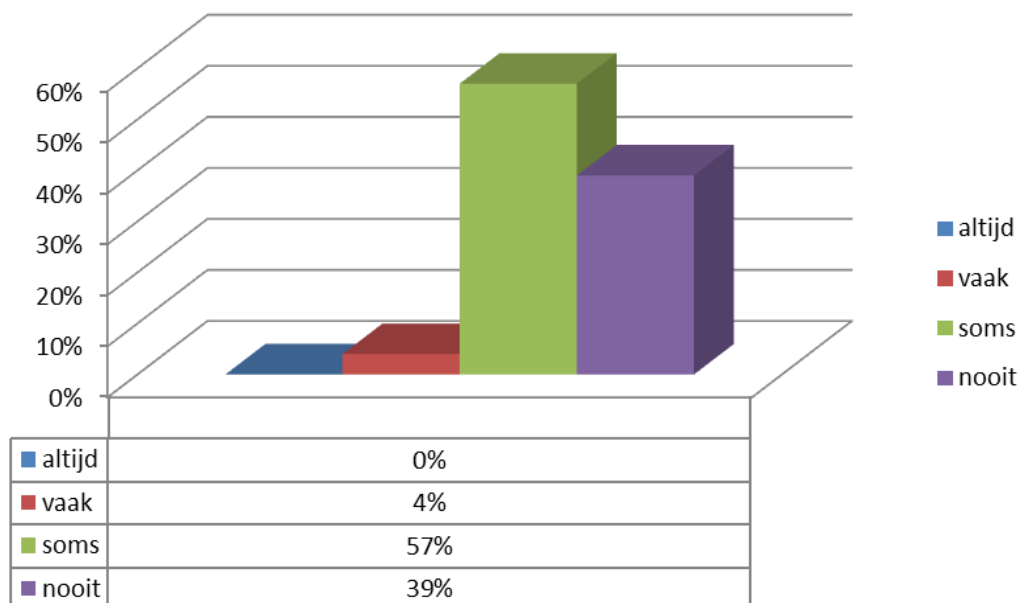
Tabel 4: Resultaten eindmeting conflicthantering

Leerling-enquête uitslagen

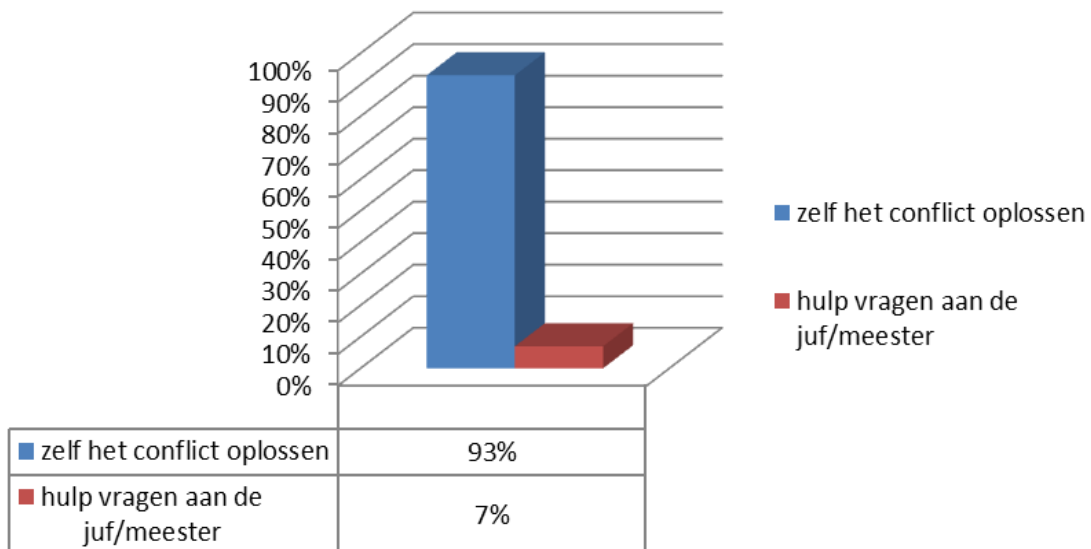
Als er wat aan de hand is, dan is de juf/meester er...

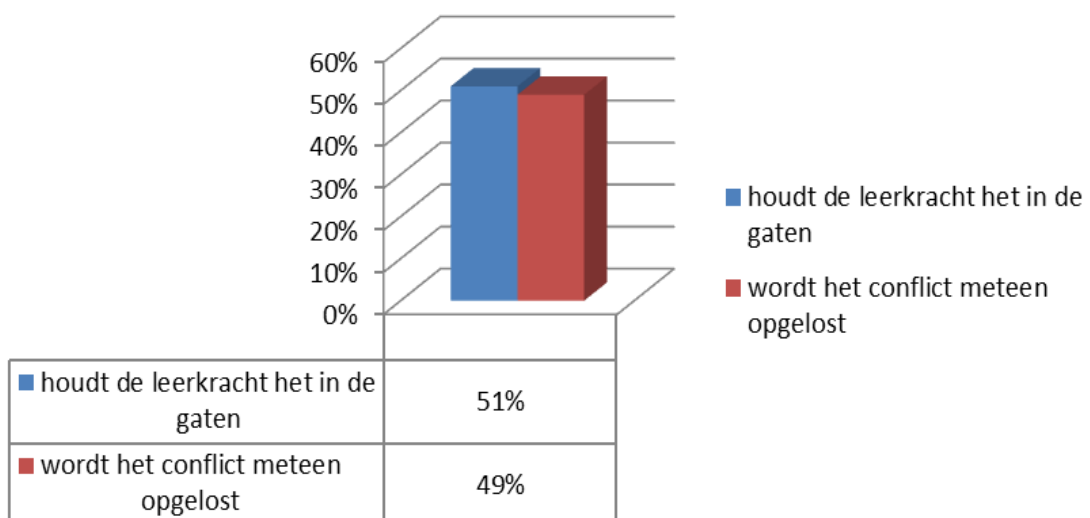
Ik heb een conflict tijdens de pauze

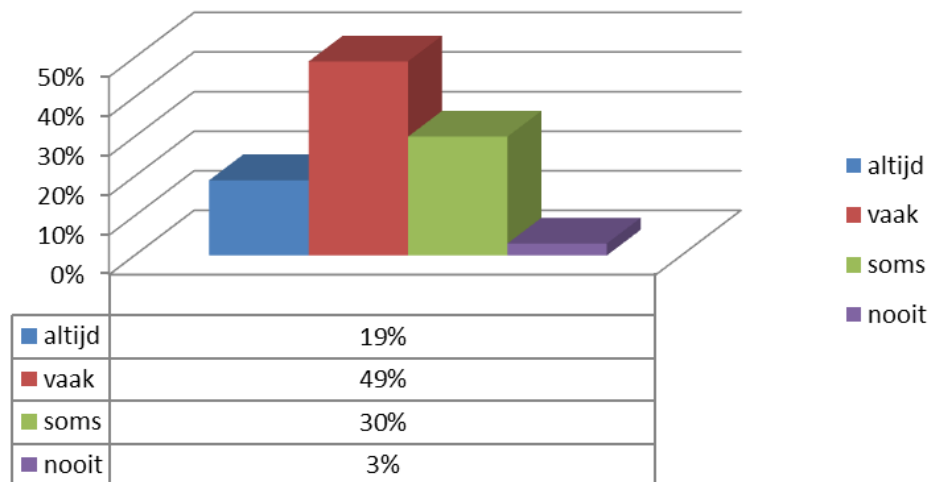
Als ik een conflict heb, dan ga ik eerst...

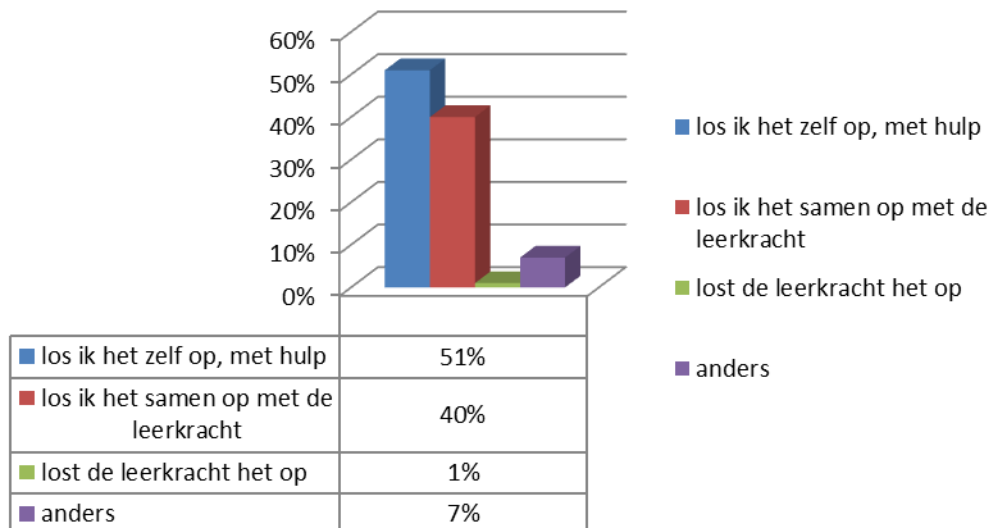
Als ik met een conflict naar de juf/meester ga, dan maak ik het meest mee dat...

Als het conflict opgelost is, dan ben ik tevreden met de oplossing

Als ik een conflict niet zelf kan oplossen, dan...

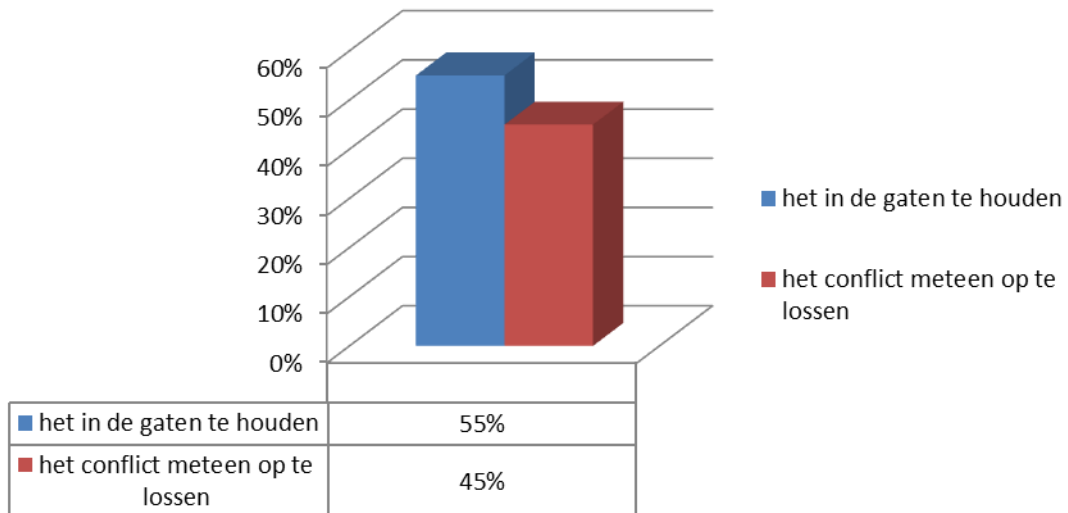

Antwoorden bij anders:

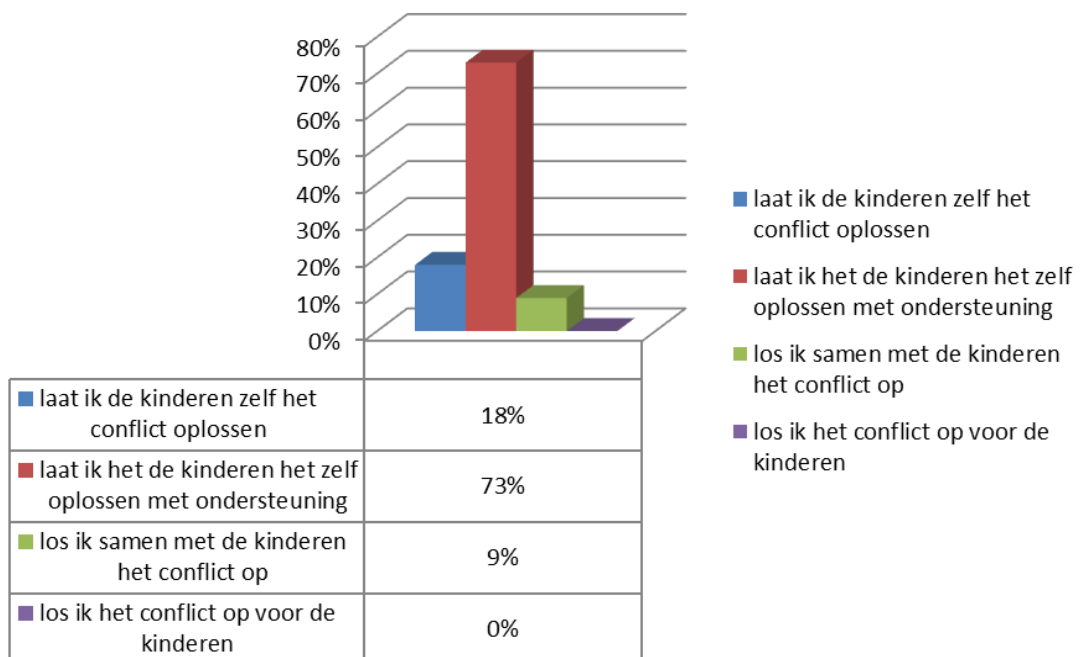
- Met vriendin en juf/meester
- Soms word ik boos
- Als het niet lukt gaan we gewoon even weg van elkaar
- Ga ik weg om te kalmeren
- Loop ik negen van de tien keer weg.

Leerkrachtenquête uitslagen

Als een kind naar mij toe komt met een conflict, dan kies ik er het meest voor om....

Als een kind een conflict heeft, dan...

Het meest waardevol aan dit onderzoek vond ik...

- Je loopt bewuster rond op het plein en observeert meer.
- Het bewuster worden van het leerkrachtgedrag op het plein. Het effect van rondlopen heeft effect, naar mijn idee!
- Anders te kijken naar pleinwacht 'fenomeen'. Bewuster te worden van wat wel en juist niet in te zetten. De discussie waarom iets wel of niet in te zetten. Dit levert overeenstemming op en een gezamenlijk standpunt.
- Positieve sfeer creëren op het plein. Bewust worden van actief leerkrachtgedrag.
- Preventief er zijn.
- Kinderen weten dat ze gehoord worden.
- Dat we als team kritischer hebben gekeken naar de afspraken en ons eigen gedrag op het plein. Ik ben me nu nog bewuster van mijn rol tijdens het buitenspelen.
- Bewustwording van leerkrachtgedrag in het hele bovenbouwteam. Alle neuzen weer dezelfde kant op. Iedereen weet het, is makkelijker om zelf te doen en aan te spreken.
- Bewustwording van hoe we het nu doen en de discussie over de gewenste situaties. Verder de praktische aanbevelingen! Die waren goed uitvoerbaar!
- Het bewust worden van je eigen gedrag op het plein.